

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEC

BROJ 1002

1. SRPNJA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

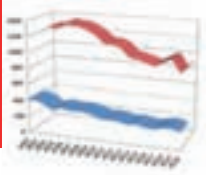


**Crvena kravata
i crvena mašna**

SADRŽAJ

10

U susret popisu stanovništva (VI.)
**Nepovoljni trendovi
u bioreprodukciji**



12

Nenad Čanak, predsjednik LSV-a
**Pokoljenja neće
oprostiti Rusiji!**



22

Godišnji koncert orkestra HKPD-a
Matija Gubec iz Rume
**Zvuci
tamburaške glazbe**



24

Dužijanca malenih 2022.
**Risarske igre
bez granica**



26

Naši gospodarstvenici (CIII.)
**Studijske snimke –
zapisi jednog vremena**



30

Predstavljena monografija
HLU-a *Croart*
Artistička obitelj



OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)



Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju



Što se radi i govori?

Godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi trebao je biti praznik tamburaške glazbe. Za one koji su došli na koncert to je i bio. Za neke druge, koji ili nisu ljubitelji tamburaške glazbe ili imaju problem kada tu glazbu izvodi hrvatska udruga, povod je za izljev mržnje.

I dok su oni prvi slušali glazbu, onim drugima je očito smetala ekipa vojvođanskog javnog medijskog servisa angažirana na snimanju koncerta. Toliko je »bola oči« da je stradalo službeno televizijsko vozilo uz pride nekoliko urezanih slova »u«. Šira javnost za taj incident ne bi ni doznala da nije bilo policijskog priopćenja izdanog početkom tjedna. Uz opis događaja navedeno je i da je počinitelj uhićen, a kazneno djelo za koje se sumnjiči kvalificirano je kao izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti.

Slovo »u« zaradio je i mural posvećen **Đorđu Balaševiću** na Limanu u (njegovom) Novom Sadu. I nije to prvi puta da mural u čast legendarnog Đoleta bude mjesto za izljeve mržnje i netrpeljivosti. Za razliku od prvog incidenta vinovnici ovog novosadskog nisu poznati.

Ova dva incidenta možda i ne trebaju biti iznenađenje, možda je iznenađenje što ih nema i više, jer poticajna je ovo sredina za to.

Što ćete više od toga što državni dužnosnik u svojim službenim obraćanjima za jednu nacionalnu manjinu koristi naziv koji je pravosuđe Srbije ocijenilo kao uvredljiv i kao govor mržnje.

Nije u duhu širenja europskih vrijednosti, nije u duhu demokratskog i tolerantnog društva, ali je i tekako poticajno. I prvo i drugo trebalo bi biti kažnjivo.

I da ne zaboravim – Međunarodni Dan borbe protiv govora mržnje obilježen je prvi puta 18. listopada. A govorom mržnje Ujedinjeni narodi nazivaju svaku vrstu komunikacije u govoru, pisanju ili ponašanju, koja napada ili koristi pežorativni ili diskriminatorni jezik u odnosu na osobu ili grupu na osnovu njihove vjere, etničke pripadnosti... A toga je kod nas na pretek. Iznenađeni? Naravno da ne.

Z. V.

Picula imenovan izvijestiteljem za proširenje EU

Pojačati poticaje za zemlje pristupnice

Europski parlament imenovao je **Tonina Piculu** izvijestiteljem za novu strategiju proširenja Europske unije. Hrvatski zastupnik iz redova socijalista i demokrata je voditelj Radne grupe za zapadni Balkan, suizvijestitelj za IPA III. financijski mehanizam, izvijestitelj za Crnu Goru, te koordinator svoje parlamentarne grupacije za vanjske poslove, uz druge dužnosti. Piculin će zadatak biti formulirati prijedlog nove strategije proširenja, koju zatim treba usvojiti Europski parlament i potom uputiti Europskom vijeću, Europskoj komisiji i visokom predstavniku EU za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

novog poticaja i zamaha i kontinuitet, dosljednost, vjerodostojnost i učinak, stoji u nacrtu Izvješća. Napredak i sigurnost cijele EU ovisi o njezinoj sposobnosti da brani demokraciju unutar i izvan svojih granica, ističe Picula, kao i ljudska prava i multilateralni poredak utemeljen na jasnim pravilima.

»Geopolitička unija, kakvu je na početku ovog mandata najavljivala predsjednica Komisije **Ursula von der Leyen**, tek je u geopolitički iznimno zahtjevnim okolnostima rata na granici Unije dobila svoju stvarnu težinu. Nužno je da EU zadrži i ojača svoju geostratešku važnost i vjerodostojnost, a to će biti moguće samo ako se više integriramo u zajedničkoj vanjskoj, sigurnosno i obrambenoj politici, te kad uspostavimo djelotvornije postupke donošenja odluka«, istaknuo je.

Govoreći o odnosima s potencijalnim novim članovima, Picula ističe kako je nužno da članice EU počnu ispunjavati svoje obveze prema kandidatkinjama koje ispunjavaju uvjete koji su pred njih postavljeni, da izbjegavaju korištenje neriješenih bilateralnih sporova za ucjene i blokiranje procesa pristupanja kandidatkinjama, kao i da strateški više komuniciraju koristi proširenja, kako u zemljama kandidatkinjama, tako i u svojim vlastitim zemljama.

Picula u nacrtu izvješća predlaže da se ubrza integracija zemalja koje pokazuju stratešku orijentaciju i predanost reformama nužnim za EU članstvo, kao i da im se konačno postave jasnija, transparentnija i dosljednija mjerila uspješnosti, te da se poboljša mjerenje napretka i osigura stalna politička i tehnička potpora tijekom cijelog procesa pristupanja. Također, da se pojačaju solidarnost i prijelazni politički i gospodarski poticaji za zemlje pristupnice, osiguravajući da međukoraci integracije ne zamjenjuju već olakšavaju konačni cilj punopravnog članstva u EU-u.

Posebna je pažnja u nacrtu posvećena i našem susjedstvu, u skladu s Piculinim strateškim narativom o važnosti da Hrvatska na svim granicama ima druge članice Unije, pa se tako zahtijeva da se priznaju postignuća zemalja zapadnog Balkana otvaranjem pristupnih pregovora s Albanijom i Sjevernom Makedonijom koji su odavno trebali početi i odobravanjem liberalizacije viznog režima Kosovu bez odgode. Nužno je, Picula zaključuje, da EU pomogne Bosni i Hercegovini da što prije dobije status kandidata, kao i da potakne ubrzanje procesa pristupanja Crne Gore kao najnaprednije zemlje kandidatkinje.

FOTO: Privatna arhiva



»Prijedlog izvješća koje su mi kolegice i kolege povjerili jasno naglašava vrijednost politike proširenja kao strateškog ulaganja u sigurnost i blagostanje Europe te da je ona već uvelike pridonijela uspostavi mira u područjima koja su ranije bila pogođena ratom. Također, inicijalni prijedlog izvješća prepoznaje činjenicu o kojoj dugo govorim i na kojoj sve vrijeme inzistiram, a to je da je proširenje najučinkovitiji instrument vanjske politike EU-a i jedna od najuspješnijih politika Unije te da je ono i dalje strateško ulaganje u stabilnost i blagostanje na europskom kontinentu. Ono je važno i za Hrvatsku, jer dok god na svim svojim granicama ne budemo imali druge članice EU, nećemo moći u potpunosti koristiti sve mogućnosti našeg članstva«, istaknuo je Picula prilikom imenovanja.

A proširenje je posebno važno danas u kontekstu ruske invazije na Ukrajinu, kako bi se Ukrajini i Moldaviji dala perspektiva izglednog članstva, ali i kako bi se samoj politici proširenja dao nužni novi poticaj i zamah. Procesu proširenja Europske unije potreban je, osim

Uhićen osumnjičeni za izazivanje mržnje u Rumi

Pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova u Rumi uhitili su **A. L.** (36), zbog postojanja osnova sumnje da je izvršio kazneno djelo izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti.

FOTO: RTV



Osumnjičeni je s vozila televizijske ekipe RTV Vojvodine parkiranog ispred prostorija Hrvatskog kulturno-umetničkog društva *Matija Gubec* u Rumi, skinuo obje registarske tablice i na tri mjesta urezao latinično slovo U, dok se ekipa nalazila na snimanju koncerta.

Osumnjičenom je određeno zadržavanje do 48 sati, u kom roku će, uz kaznenu prijavu biti priveden Višem javnom tužiteljstvu u Srijemskoj Mitrovici.

Policija je pronašla odbačene registarske tablice i vratila ih vlasniku.

Bišćević i Klemm o suradnji HRT-a i RTV-a

U planu je pokretanje inicijative za potpisivanje protokola o suradnji Radio-televizije Vojvodine i Hrvatske Radio-televizije rečeno je nakon sastanka hrvatskog veleposlanika u Srbiji **Hidajeta Bišćevića** i zamjenika generalnog direktora RTV-a **Józsefa Klemma**. Veleposlanik se prilikom posjeta upoznao i s radom hrvatske redakcije i predstavljajući njenih programskih sadržaja.

Suradnja između Radio-televizije Vojvodine i Hrvatske radio-televizije podrazumijevala bi, među ostalim, prikazivanje suvremenih hrvatskih filmova i dokumentarnih emisija o turizmu. »Eventualna suradnja bila bi korisna za obje medijske kuće«, rekao je veleposlanik i dodao da je svaki vid suradnje i međusobnog dijaloga dobro došao.

Radio-Televizija Vojvodine emitira program na 15 manjinskih jezika i zbog toga je veoma bitna suradnja s nacionalnim zajednicama koji žive u Vojvodini i s njihovim matičnim državama, rekao je József Klemm i istaknuo kako je jedan od najvažnijih ciljeva u bliskoj budućnosti suradnja RTV-a s HRT-om.

Bišćević i Klemm osvrnuli su se i na nedavno prikazivanje hrvatske serije koja je imala veliku gledanost u bivšoj SFRJ *Kuda idu divlje svinje* na prvom programu Televizije Vojvodine, kao i još nekih serija i filmova pozdravivši svaki vid slične suradnje.

Prijavljivanje za instruktore na popisu 2022.

Republički zavod za statistiku angažirat će oko 2.500 instruktora za potrebe provođenja popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2022. godine u Srbiji koji će se provesti od 1. do 31. listopada.

Javni poziv za prijavu kandidata je objavljen 24. lipnja 2022. godine. Prijavljivanje zainteresiranih kandidata vrši se isključivo popunjavanjem elektroničke prijave koja je dostupna na sajtu Republičkog zavoda za statistiku (www.stat.gov.rs) i na sajtu popisa (popis2022.stat.gov.rs) do 3. srpnja 2022. godine.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova je, po sadržaju i opsegu, najmasovnije i najkompleksnije statističko istraživanje koje se provodi u skoro svim zemljama svijeta, na svakih deset godina.

Popisom se osiguravaju potpuni i kvalitetni statistički podaci o stanovništvu, njegovoj starosnoj i spolnoj strukturi, obrazovnoj i bračnoj strukturi, o ekonomskoj aktivnosti, o strukturi domaćinstava i porodica i o stambenom fondu.

Financijska sredstva za provođenje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2022. godine zajednički su osigurale Srbija i Europska unija.

Otvaranje radionice za papirnu galanteriju

U prostorijama Caritasa Svete Anastazije u Srijemskoj Mitrovici 5. srpnja, s početkom u 10 sati, bit će svečano otvorena radionica za proizvodnju papirne galanterije kao preteča Caritasovog socijalnog poduzeća. Svečanosti će prisustvovati donatori, predstavnici Veleposlanstva SR Njemačke, tajnik **Christian Schilling** sa suradnicima. Njemačka je kroz svoje institucije već 18 godina najveći donator mitrovačkog Caritasa. Ovo je drugi projekt Veleposlanstva Njemačke u Srbiji, kojim podržavaju Caritasove aktivnosti. Dnevni boravak za osobe s mentalnim poremećajima u okviru koga se otvara radionica, financijski podupire njemački Caritas već četiri godine. GlZ je s računalnom opremom za ured, softverom za slijepe i edukacijama menadžmenta, zaokružio pomoć njemačkog naroda Caritasu iz Srijemske Mitrovice i građanima tog grada.

S. D.

Proslavljen praznik zajednice – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića

Svaki pojedinačni uspjeh, uspjeh je svih nas!

Dobitnica »crvene kravate« je Lea Vojnić, prvi puta dodijeljene nagrade »crvena mašna« Leona Matković, a učiteljica Ana Čavrgov dobitnica je »crvene penkale«, priznanja koje je također dodijeljeno prvi puta

U povodu jednog od četiri praznika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji – Dana rođenja biskupa **Ivana Antunovića** – Hrvatsko nacionalno vijeće priredilo je u petak, 24. lipnja, u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici svečanu akademiju na kojoj su uručena priznanja i nagrade najboljim učenicima i prosvjetnim djelatnicima. Obrazovanje na hrvatskom jeziku počelo je prije 20 godina. Tada je 52 prvašića krenulo u cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku u 4 osnovne škole u Subotici, Tavankutu, Maloj Bosni i Đurđinu. Od tada pa do danas više od 3.000 učenika prošlo je kroz sustav školovanja na hrvatskom jeziku. Cjelovita nastava na hrvatskom je u Subotici i Monoštoru, a izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađaju i učenici u Sonti, Beregu, Bezdanu, Srijemskoj Mitrovici, Somboru, Žedniku, Petrovaradinu, Sotu, Vajskoj i Plavnoj.

Kravata, mašna i penkala

Dobitnica *crvene kravate*, koja predstavlja priznanje za postignute uspjehe, je **Lea Vojnić**. Lea je đak generacije u subotičkoj OŠ »Matko Vuković«. Tijekom obrazovanja osvajala je priznanja na općinskim, okružnim, školskim i međunarodnim natjecanjima. Kako je navedeno u obrazloženju, Lea je u sedmom razredu osvojila drugo mjesto, a u osmom razredu treće mjesto na republičkom natjecanju iz hrvatskog jezika, u osmom razredu osvojila je treće mjesto na okružnom natjecanju iz matematike i biologije. Lei Vojnić *crvenu kravatu* uručio je ministar znanosti i obrazovanja Hrvatske **Radovan Fuchs**. U najužem izboru bile su i **Petra Vojnić Tunić** i **Lea Vojnić Purčar**, obje učenice OŠ *Matko Vuković*.



Hrvatski ministar znanosti i obrazovanja u Subotici

Konkretna potpora iz Zagreba

Hrvatsku zajednicu u Srbiji, u povodu proslave jednog od četiri praznika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji – Dana rođenja biskupa Ivana Antunovića – posjetio je ministar znanosti i obrazovanja Hrvatske Radovan Fuchs, koji se susreo s vodstvom ove zajednice na čelu s predsjednicom Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasnom Vojnić.

Fuchs je ovom prigodom istaknuo važnost održavanja nastave na jezicima nacionalnih manjina, koja u Hrvatskoj ima veliku potporu vlasti i vlade, te tako Ministarstvo na čijem je čelu nastoji pomoći i hrvatsku nastavu u Srbiji koliko god je to potrebno, uz očekivanje da takve napore učini i srbijanska Vlada, kako bi se ova nastava podigla na višu razinu.

Što se tiče konkretne potpore, on je u izjavi novinarima u prostorijama HNV-a rekao:

»U smislu potpore učenju hrvatskog jezika Ministarstvo će omogućiti doktorske studije određenom broju doktorata na sveučilištima koje oni budu odabrali. Pružit ćemo potporu i u tehničkom smislu (opremanje informatičkom opremom, softverskim alatima), a tu prije svega mislim na



školski centar koji će, nadam se, uskoro dobiti dozvolu za osnutak pa ćemo pomoći i u njegovom opremanju. Na sve skupove učitelja, ravnatelja koji se organiziraju u Hrvatskoj primit ćemo i ovdashnje zainteresirane prosvjetne djelatnike. Pomoći ćemo i u financiranju/sufinanciranju udžbenika koji se koriste u nastavi na hrvatskom«.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je istaknula dugogodišnju, kontinuiranu i dobru suradnju s hrvatskim Ministarstvom znanosti i obrazovanja, uz tendenciju i želju da se pojačaju neki segmenti koji se tiču pomoći našim studentima i učenicima u vidu udžbenika, doktorskih studija (za pet studenata) i razmjene studenata, kako bi se kvaliteta obrazovanja na hrvatskom unaprijedila i naša zajednica jezično osnažila.

HNV je od Ministarstva dobilo deset laptopova, od kojih je jedan na svečanoj akademiji dobio najbolji učenik u srednjoj školi.

I. P. S.

Nagrada *crvena mašna* je ove godine prvi puta dodijeljena kao priznanje učeniku srednjoškolskog uzrasta za zapažene rezultate i uspjehe postignute u nastavi i natjecanjima, a ovoga puta to priznanje predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** uručila je **Leoni Matković**, učenici subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*. Među ostalim, Leona je u četvrtom razredu osvojila treće mjesto na okružnom natjecanju iz biologije, a sve četiri godine ostvarila je

skroz odličan uspjeh. U konkurenciji za *crvenu mašnu* bila je **Lucija Ivković Ivandekić**, također učenica Gimnazije, dobitnica *Vukove diplome*.

HNV svake godine nagrađuje najbolje među učiteljima, nastavnicima i ravnateljima, a ove godine prvi put je dodijelilo nagradu *crvena penkala*, koju je dobila učiteljica **Ana Čavrgov**, koja u nastavi na hrvatskom jeziku predaje 20 godina, dakle od samog početka postojanja. Zvanje





diplomirane katehistice stekla je 2002. godine od kada predaje i katolički vjeronauk u nižim razredima OŠ *Matko Vuković*. Njezine generacije učenika poznate su po uključenosti u tamburaške orkestre, a sati glazbene kulture bili su ispunjeni zvukom tambure. Jedna je od osnivačica Udruge *Naša djeca* iz Subotice, osnovane 2006. godine s ciljem promoviranja obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji.

Ovom su prigodom, kao i prethodnih godina, nagrađeni i učenici za postignute rezultate u izvannastavnim aktivnostima u kojima su osvojili jedno od prva tri mjesta u ekipnim ili pojedinačnim natjecanjima, potom učenici koji su postigli skroz odličan uspjeh, oni koji su na školskim, općinskim, okružnim, odnosno republičkim natjecanjima iz različitih predmeta osvojili jedno od prva tri mjesta, učenici srednjoškolskog uzrasta koji su se istaknuli u izvannastavnim aktivnostima, učenici Politehničke srednje škole koji su na republičkim natjecanjima postigli zapažene rezultate, srednjoškolci koji su postigli skroz odličan uspjeh, te srednjoškolci koji su ostvarili zapažene rezultate na različitim natjecanjima i osvojili jedno od prva tri mjesta. Ukupno je nagrađeno više od 200 učenika.

Kvalitetno obrazovanje na hrvatskom jeziku

Nazočnima na akademiji obratila se predsjednica HNV-a Jasna Vojnić podsjećajući, među ostalim, kako su u 20 godina obrazovanja razriješili veliku većinu preduvjeta za kvalitetno i izvrsno obrazovanje na hrvatskom jeziku.

»Oko 300 udžbenika je izrađeno i odobreno, a trenutno je 108 udžbenika u upotrebi za osnovnu i 46 za

srednju školu i HNV svake godine osigura značajna sredstva za kupovinu oko 2.000 udžbenika za naše učenike. Svake godine donatori uz posredovanje HNV-a osiguraju sredstva za organiziranje četiri autobusne linije za prijevoz učenika od kuće do škole. Ove je godine četvrta generacija stručnog kadra stasala na lektoratu. Svake godine oko 750 djece ide na 15-ak studijskih putovanja, izleta i drugih izvannastavnih aktivnosti i naši učenici svake godine imaju prigodu ići na more. Svake godine organizira se 15-ak stručnih usavršavanja za kadrove u nastavi na hrvatskom jeziku«, istaknula je ona.

Ministar znanosti i obrazovanja Hrvatske Radovan Fuchs je, među ostalim, rekao kako primjećuje veliki napredak u obrazovanju u odnosu na prije 12 godina kada je bio u službenom posjetu Somboru. Svakako da njegova kvaliteta može biti daleko bolja i uspješnija, za što je neophodna suradnja svih razina vlasti. Također je istaknuo kako je obrazovanje segment u koji bilo kakvo ulaganje ne može biti uzaludna investicija.

Svečanoj akademiji nazočili su i generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, državna tajnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Olena Papuga**, zamjenik državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Dario Magdić**, dekan Veleučilišta **Lavoslav Ružička** u Vukovaru **Željko Sudarić**, dužnosnici Pokrajine, Sombora i Subotice, ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**, predsjednik KD-a **Ivan Antunović Josip Štefković** i drugi gosti.

H. R.

Dan Sveučilišta u Novom Sadu

Dio svjetske i europske znanstvene zajednice

Svečanost povodom Dana Sveučilišta u Novom Sadu, kojom je obilježena 62. godišnjica njegovog osnivanja, održana je 27. lipnja u amfiteatru Rektorata.

Tim povodom prisutnima se obratio prof. dr. **Zoran Milošević**, pokrajinski tajnik za visoko obrazovanje i znanstveno-istraživačku djelatnost, koji je istaknuo kako je ovaj jubilej prilika za podsjećanje na veliki broj studenata, nastavnika, akreditiranih studijskih programa, ali da su to samo brojke, a da je mnogo važnija kvaliteta koju ima Sveučilište u Novom Sadu.

»Sveučilište je moćan generator promjena u Srbiji, koji u fokus svog interesiranja postavlja vrijednosti koje čine našu sadašnjost, ali i budućnost. Iz ugla humanističke misije, Sveučilište je mjesto gdje se, uz ostalo, nalaze najbrojniji dobrovoljni davaoci krvi, šampioni u simulaciji suđenja, kao i oni koji pobjeđuju na EUROBOT-u u Francuskoj. Dakle, ja bih rekao kako imamo ne samo šampione znanja nego i šampione ljudske kvalitete«, kazao je Milošević.

Prema riječima rektora Sveučilišta u Novom Sadu prof. dr. sc. **Dejana Madića** pažnja će biti poklonjena fakultetima, jer bez njih nema ni Sveučilišta.

»Ja sam praktično dežurni oficir koji treba osigurati dobru suradnju s pokrajinskim i republičkim tijelima, kao i s

međunarodnom zajednicom i mislim kako smo uspjeli u tome da nam fakulteti budu dio svjetske i europske znanstvene zajednice«, naglasio je Madić.

Prisutne je pozdravila i državna tajnica u Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja prof. dr. sc. **Marijana Dukić-Mijatović**.

U okviru svečanosti promovirani su novi profesori emeritusi Sveučilišta u Novom Sadu, a dodijeljene su i nagrade studentima za znanstvene i stručne radove u školskoj 2021/22. godini.

Tijekom aktualne školske godine, Senat Sveučilišta dodijelio je zvanje profesora emeritusa prof. dr. sc. **Stevici Đuroviću** (Prirodno-matematički fakultet), prof. dr. sc. **Branislavu Borovcu** (Fakultet tehničkih nauka) i prof. dr. sc. **Savi Damjanovu** (Filozofski fakultet).

Senat Sveučilišta je na osnovu prijedloga komisija za ocjenu radova donio odluku nagraditi 52 studenta s Filozofskog fakulteta, Ekonomskog fakulteta u Subotici, Medicinskog fakulteta, Građevinskog fakulteta u Subotici, Prirodno-matematičkog fakulteta, Tehničkog fakulteta *Mihajlo Pupin* u Zrenjaninu, Akademije umjetnosti, Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja i Tehnološkog fakulteta.

Od 2018. godine pri sveučilištu u Novom Sadu službeno postoji i lektorat za hrvatski jezik.

H. R.



Nepovoljni trendovi u bioreprodukciji

Službeni podaci vitalne statistike Srbije jasno pokazuju da je prirodno kretanje hrvatskoga stanovništva u Vojvodini u razdoblju od 2002. do 2020. izrazito negativno i da ga karakterizira kontinuirano prirodno smanjenje. Nepovoljna biološka struktura, naročito ženskog stanovništva prema fertilitnosti, ne daju dovoljno razloga čak niti za umjereni optimizam kada je u pitanju buduća bioreprodukcija vojvođanskih Hrvata, ocjenjuje dr. sc. Živić

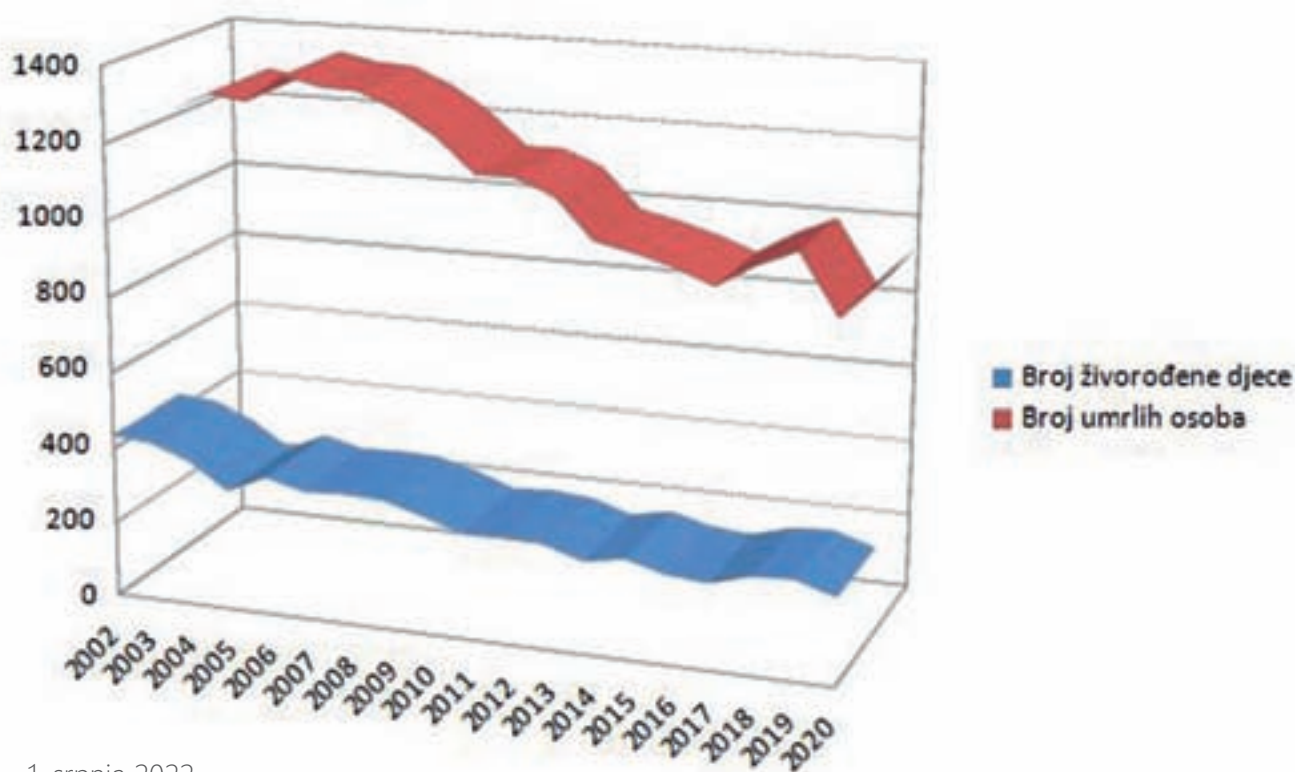
Za ocjenu demopreproduktivne održivosti hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini te za određivanje tipa njezine reprodukcije dr. sc. Dražen Živić, demograf koji se već dulji niz godina bavi proučavanjem demografskih procesa ove populacije, uspostavio je vremenske serije službenih podataka o rađanju i umiranju u razdoblju od 2002. do 2020. godine prema nacionalnoj pripadnosti.

Kao što smo već naveli u prethodnim nastavcima, prirodno kretanje (demoreprodukcija) uz migracije su osnovna dinamička odrednica i sastavnica ukupnoga kretanja stanovništva odnosno demografske bilance određene populacije. Prirodno kretanje određuju njezine sastavnice – rodnoš ili natalitet/fertilitet kao aktiva te smrtnost ili mortalitet kao pasiva bilance. Odnos aktive i pasive određuje veličinu i predznak prirodnog kretanja koje može biti pozitivno kada je broj živorođene djece veći od broja umrlih te je riječ o prirodnom priraštaju, ili negativno kada je broj umrlih veći od broja živorođene


djece te se govori o prirodnom padu ili depopulaciji, a treća je mogućnost kada je ono stagnantno u slučaju kada je broj umrlih i broj živorođene djece podjednak. Pogledajmo sada što govore podaci o aktivni i pasivi, odnosno prirodnom kretanju, hrvatskog stanovništva u Vojvodini.

Kontinuirano prirodno smanjenje

Službeni podaci vitalne statistike Srbije jasno pokazuju da je prirodno kretanje hrvatskoga stanovništva u Vojvodini u razdoblju od 2002. do 2020. izrazito negativno i da ga karakterizira kontinuirano prirodno smanjenje. Takav je slučaj i s većinom drugih nacionalnih/etničkih manjinskih zajednica, uključujući i većinski srpski narod. Naime, prema podacima u Vojvodini je od 2002. do 2019. živorođeno ukupno 328.763 djece a umrle su 508.843 osobe, te je ostvaren prirodni pad od ukupno -180.080 stanovnika. U ukupnom natalitetu su međutim Hrvati u Vojvodini, kojih je prema popisu 2011. bilo 2,4%, sudjelovali s 1,7



Godina	Broj živorođene djece	Broj umrlih osoba	Prirodna promjena
2002.	435	1217	-782
2003.	426	1268	-842
2004.	389	1254	-865
2005.	321	1328	-1007
2006.	368	1307	-939
2007.	343	1301	-958
2008.	347	1259	-912
2009.	344	1196	-852
2010.	315	1106	-791
2011.	279	1107	-828
2012.	286	1066	-780
2013.	277	958	-681
2014.	245	936	-691
2015.	264	906	-642
2016.	237	868	-631
2017.	228	930	-702
2018.	258	975	-717
2019.	263	814	-551
2020.	231	919	-688

 Prirodno kretanje hrvatskog stanovništva u Vojvodini u razdoblju 2002. – 2020., apsolutne vrijednosti

%, dok su u ukupnom mortalitetu sudjelovali s 3,9 %. Očit je ispodprosječan udio u rađanju, a iznadprosječan udio smrtnosti hrvatske populacije u cjelini, što je još izraženije kada se promatra prirodni pad jer su Hrvati u ukupnom prirodnom padu sudjelovali s razmjerno visokih 7,9 % ističe dr. sc. **Dražen Živić**.

U svim je analiziranim godinama, naime, u hrvatskoj populaciji broj umrlih osoba bio zamjetno veći od broja živorođene djece. Postoje pri tome fluktuacije na godišnjoj razini, međutim one nisu dovele u pitanje prevladavajući negativni trend. Broj živorođene djece se kretao od 435 u 2002. do 231 2020., a broj umrlih od 1.217 do 919. U samo četiri godine, u ovome razdoblju, vitalni indeks je bio viši od 30,0 što je ionako niska vrijednost, jer vrijednost niža od 100 ukazuje na opadajuću bioreprodukciju.

Kumulativni podaci pokazuju da je od 2002. do 2020. živorođeno ukupno 5.856 djece od majki Hrvatica a umrlo je 20.715 osoba, te je ostvaren prirodni pad od -14.859 stanovnika.

Nema mjesta optimizmu

Dr. sc. Živić navodi kako je razumljivo da su apsolutne vrijednosti i mortaliteta i negativne prirodne promjene u padu iz razloga što je broj Hrvata sve manji (od 2002. do 2011. broj Hrvata smanjen je za 9.513 osoba), ali ističe kako je za ocjenu demoreproduktivne održivosti puno važnije pitanje odnosa između broja živorođene djece i umrlih osoba, a on je sve nepovoljniji. Vrijednosti stopa

prirodne promjene jasno pokazuju da hrvatska populacija nema dostatnu rodnošću »koja bi uspjela dugoročno revitalizirati dosadašnje, vrlo duboke demografske praznine u biološkoj slici hrvatskoga stanovništva«, navodi dr. sc. Živić.

Naime, iako je 2018. i 2019. zabilježen blagi porast broja živorođene djece, podaci za 2020. godinu upućuju na novo jačanje prirodnog pada – broj djece je u odnosu na 2019. smanjen za 12,1%, a broj umrlih je povećan za 12,9% pa je prirodni pad povećan za 24,9%.

Uz ostarjelu dobnu strukturu na demoreprodukciju utječu i drugi demografski i društveni procesi, prije svega razina nataliteta i fertiliteta. U okviru toga posebno se ističu dva međusobno povezana trenda, a to je odgađanje rađanja prvog djeteta i pomicanje rađanja prvog i svakog narednog djeteta u stariju dob čime se skraćuje povoljno razdoblje za reprodukciju. Na razini ukupnog stanovništva Vojvodine prosječna je starost majke u kontinuiranom porastu od 1970. do danas s 24,7 na 29,9 godina, a u porastu je i prosječna starost majke pri rađanju prvog djeteta – s 26,1 na 28,3 godine i drugog djeteta s 26,1 na 30,6 godina.

Zaključuje stoga da nepovoljna biološka struktura, naročito ženskog stanovništva prema fertilitetu, ne daju dovoljno razloga čak niti za umjereni optimizam kada je u pitanju buduća bioreprodukcija vojvođanskih Hrvata, ali i ističe da će to ovisiti i o iseljavanju, popisnom izjašnjavanju kao i o provedbi dugoročnih mjera populacijske, socijalne, ekonomske i manjinske politike u Srbiji.

Procjena pada

Uz apsolutne pokazatelje rodnošću i smrtnosti u svom znanstvenom članku dr. sc. Živić je izračunao i realtivne pokazatelje demoreprodukcije na temelju procjene broja Hrvata sredinom svake godine u razdoblju od 2002. do 2020. Na temelju popisnih rezultata (2002. do 2011.) utvrđena je mjesečna apsolutna promjena od -83,4 stanovnika i na temelju nje je procijenjen broj Hrvata sredinom godine. Primjenom ovoga metodološkog postupka procijenjeni broj Hrvata u Vojvodini sredinom 2020. godine bi iznosio 38.281 stanovnika. Nakon objave rezultata popisa 2022. godine moći će se korigirati procjena sredinom godine kao i izračunati stope prirodnog kretanja, navodi dr. sc. Živić, ali smatra kako one neće bitno odstupati od izračuna u njegovom radu kao ni da neće utjecati na eventualnu promjenu negativnog trenda u demoreprodukciji.

J. D.

Izvor: Dr. sc. Dražen Živić, *Demografske odrednice održivosti Hrvata u Vojvodini*, u: *Demografska i društvena održivost Hrvata u Vojvodini*. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2022.

Predsjednik LSV-a Nenad Čanak o dojmovima nakon povratka iz Ukrajine



Pokoljenja neće oprostiti Rusiji!

Intervju vodio: Zlatko Romić

Dosljednost je u životu jedna od najrjeđih, pa zato i najcjenjenijih, a nerijetko i najvrednijih osobina. Kada je, pak, riječ o politici, dosljednost je na ovim prostorima gotovo pa izumrla, ako je ikada i postojala. A ako se na tu temu povede riječ o predsjedniku Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenadu Čanku**, onda je ono u čemu je najdosljedniji vezano za ono najvrednije: antifašizam i antiratni aktivizam. Dugačka je niska njegovih aktivnosti u kojima se antifašizam i antimilitarizam isprepliću kao motika u korovu: od tenkovima opkoljene Sente, Bedema ljubavi u Subotici, zaštiti srijemskih Hrvata, odlaska u Sloveniju, Bosnu, Hrvatsku u vrijeme rata, pa do

nebrojenih sučeljavanja i sukobljavanja s predstavnicima radikalne desnice u tv studijima i na ulicama. Posljednja u nizu njegovih »antirratnih turneja« bila je u Ukrajini u kojoj je sredinom ovoga mjeseca boravio tjedan dana. Za čitatelje *Hrvatske riječi* on iznosi dojmove o onome što je vidio, ali i stavove koje su dijametralno suprotni dominantnom raspoloženju u Srbiji.

Svatko tko je na ovim prostorima svjedočio nekom ratu zna da su na neki način svi ratovi isti, a ovaj se izdvaja samo opsegom i količinom angažirane vojske i tehnike kao i činjenicom da je ovo prvi puta da je u rat kao realna opcija uvedeno nuklearno oružje. Najjači dojam mi

Ukrajina s Rusijom nekakve tople odnose neće imati dok ljudi koji su ovo vidjeli i preživjeli, kao i njihova djeca, biološki ne odumru. A vjerojatno ni nakon toga. Međutim, učinjena je i jedna druga stvar, a to je i da su Rusi iz Ukrajine u ogromnoj većini prihvatili Ukrajinu kao svoju domovinu i ukrajinski kao državnonacionalni identitet. Evo vam primjer: od 100.000 stanovnika, mahom Rusa, koliko je Sjeverodonjeck imao, rusku vojsku dočekalo je njih samo 800!

je užasna bespomoćnost koju sam osjetio dok sam bio tamo; bespomoćnost kakvu sam osjećao prije 30 godina i u Sloveniji i u Hrvatskoj i u BiH, gledajući užasna razaranja i zločine nad ljudima, sav taj besmisao i jad na kraju koga se opet ništa dobro ne dogodi. Mrtvi neće ustati, porušeno se neće preko noći podići, pri čemu profitiraju zli ljudi. Mene je užasnula slika u predgrađu Harkiva koji se zove Saltivka, gdje me tip rušenja i uništavanja podsjetio na vukovarsku tragediju, tj. na stvaranje sa zemljom, a ne osvajanje. Ja razumijem, ne i opravdam, da netko želi nešto osvojiti, ali da sruši do temelja... Pa što si onda osvojio? Nisi osvojio ni livadu nego zgariste. S druge strane, zločini ruskih okupatora su strašni. Oni ne samo da kidnapiraju ljude i odvoze ih u Rusiju; ne samo da odvoze djecu, dajući im odmah ruske dokumente i stavljaju ih u ruske škole gdje im se potpuno treba uništiti ukrajinski identitet nego je cijela ta okupacija i usmjerena na to da Ukrajina kao država nestane, i to ne samo kao država nego da prestane postojati i ukrajinski narod kao i da se uništi ukrajinski identitet. To je sve za mene kao čovjeka iz Vojvodine, koji sam odgajan da je svaki identitet u Vojvodini dio mozaika i mog identiteta, prestrašno. Kada vidim ovakav užas, gdje se pokušava preko 40 milijuna ljudi uništiti i pretvoriti u nešto što nisu, ja nemam riječi. Ako je nešto na početku rata bila zabluda kremaljskih okupatora, to je da će oni koji govore ruski biti na njihovoj strani. Svojim očima sam se uvjerio u to, jer su mi pripadnici oružanih snaga Ukrajine s kojima sam se sreo u Harkivu rekli: »Oni su nas došli 'oslobađati'. Ali, koga?«. To mi je reklo nekoliko momaka, među kojima je bilo i Ukrajinaca, i Rusa, i Armena, i Gruzijaca. Njihovi roditelji za vrijeme Sovjetskog Saveza su došli u Harkiv, ali oni sami Ukrajinu doživljavaju kao svoju domovinu. Koga onda »oslobađa« ruska vojska? Njih same od njihovog načina života i funkcioniranja? S druge strane, primijetio sam da vrlo pažljivo biraju riječi kada govore o okupatoru, jer za okupatore koriste izraze ili Rusijani, jer su iz Rusije, ili češće »rašisti«, što je kovanica od »ruski fašisti«. Mlađi, pak, za okupatora najčešće koriste termin »orke«, izraz iz *Tolkienovog Gospodara prstenova*.

► **Kakve će ova agresija ostaviti posljedice na odnose Rusije i Ukrajine, ali i na odnose običnih ljudi između dva naroda?**

Mržnja u Ukrajini prema Kremlju raste svakodnevno, i to na način koji se neće isprati desetljećima, ako ne i

stoljećima. Ukrajina s Rusijom nekakve tople odnose neće imati dok ljudi koji su ovo vidjeli i preživjeli, kao i njihova djeca, biološki ne odumru. A vjerojatno ni nakon toga. Međutim, učinjena je i jedna druga stvar, a to je i da su Rusi iz Ukrajine u ogromnoj većini prihvatili Ukrajinu kao svoju domovinu i ukrajinski kao državnonacionalni identitet. Ovo govorim stoga, jer nešto slično imate i ovdje kod nas, u Crnoj Gori, u što sam se tisuću puta uvjerio, da postoje etnički Crnogorci, i etnički Srbi, i etnički Bošnjaci i etnički Albanci, ali svi zajedno imaju zajednički državni identitet, jer Crnu Goru doživljavaju svojom jedinom domovinom. U tom smislu, taj nacionalno-patriotski identitet je sada definitivno definiran u Ukrajini i sve što je bilo prorusko se sada istopilo do sitnih fragmenata koji će biti izopčeni iz ukrajinskog društva nakon ove agresije Rusije. Evo vam primjer: od 100.000 stanovnika, mahom Rusa, koliko je Sjeverodonjeck imao, rusku vojsku dočekalo je njih samo 800! To dovoljno govori o oduševljenu takvim tipom 'oslobađanja'.

► **Kako izgledaju ukrajinski mediji sada; koliko je prisutna ratna propaganda na njima, poput one kakva je svojedobno bila na našim prostorima među zaraćenim stranama?**

Dobra je stara istina da je uvijek prva žrtva svakoga rata istina, pa tako onda i da mediji postaju propagandna sredstva, posebno oni državni. Ukrajinski mediji na taj način prate događaje s bojišnica, ali da bi se stekla i nekakva druga slika postoje društvene mreže. Ako malo pažljivije birate, mislim da ipak možete dobiti realniju sliku onoga što se stvarno događa u Ukrajini. Ja sam upravo zato i odlučio otići u Ukrajinu: da se sam uvjerim u ono što se događa. Krenuli smo od Lavova, preko Kijeva, pa do Harkiva, s tim što je Kijev, kada smo bili tamo, bio potpuno mirnodopski grad: nije se uopće vidio rat, osim po kontrolnim punktovima na cestama. Ali su nas onda naši domaćini odveli u Buču i Irpinj. Buča je prilično postradala u ratu, iako, kako su mi objasnili, tamo nije bilo ratnoga djelovanja nego su pustili Ruse da uđu. Međutim, tamošnji kolaboranti su dali liste ukrajinskih lojalista i oni su išli od kuće do kuće i te ljude ubijali. Koga nisu zatekli, srušili su mu kuću. U Irpinju je bilo posve drugačije: tamo je teritorijalna obrana branila grad, bilo je velikih borbi, Irpinj je u velikoj mjeri uništen, ali su uspjeli zaustaviti ruske jedinice. Naime, Rusi su krenuli s idejom da će za tri dana stići u Kijev, napraviti tamo paradu tenkova, smije-

nit **Zelenskog**, uvesti neku marionetsku vladu i to je to. Međutim, to se nije dogodilo, jer su bili zaustavljeni. Kada su poslije nekoliko tjedana shvatili da to neće ići, povukli su se i prebacili na jugoistok, potpuno usput i promijenivši priču o ratu, jer se sada glavne borbe vode zbog odsijecanja Ukrajine od Crnog mora, Luhanska i Donbasa do spajanja s Pridnjestrovljem u Moldaviji.

► **Posljedice toga već se vide i u trgovinama.**

Tako je, jer se odsijecanjem Ukrajine od Crnog mora blokira izvoz ukrajinskog žita i ostalih namirnica i glad koju će to proizvesti će biti upotrijebljeno kao oružje. Naime, glad koja će pogoditi Afriku zbog toga će prouzročiti velike migracije prema Europi i čitava Zapadna Europa će biti suočena s milijunskim valom izbjeglica iz Afrike koje bježe od gladi. To je monstruozno i **Vladimir Vladimirovič Putin** je apsolutno ratni zločinac ranga **Adolfa Hitlera** za XXI. stoljeće. I ako se on sada ne zaustavi, taj

► **Koliko su razrušeni Kijev i Harkiv?**

Ne puno. U predgrađu Harkiva, u Saltivki, je jako razrušeno, ali u ostalim dijelovima grada ne. U Harkivu se rat i osjeti i na ulici, ima dosta oštećenih zgrada. Nije katastrofa, ali se vidi da je rat. U Kijevu, odnosno u njegovom centru, rat se ni ne osjeti, jer kako se okupacijska vojska povukla, život se normalizirao. Ima puno bilborda s patriotskim porukama, spomenik poginulima gdje ljudi dolaze i zabadaju ukrajinske zastavice, ali kafići rade, trgovine, gradski promet... Ali, u kontaktu sam s ljudima s kojima sam se sreo i javljaju mi da je noćas (26. lipnja) bilo bombardiranje Kijeva.

rat će progutati čitavi planet. Zato pomoć Ukrajini na svaki mogući način svaki čovjek mora razumjeti i kao osobnu obranu. Jer ako Putin i njegova horda uspiju slomiti Ukrajinu, sljedeći smo mi. Tko to ne razumije i tko drugačije vidi, taj se grdno vara.

► **Što znači Vaša izjava da u ovom ratu ne smije izgubiti niti Ukrajina niti Rusija?**

To nisam rekao kao moje mišljenje nego s pozicija zaraćenih strana. Ukrajina ne smije izgubiti zbog toga što to ne bi bio samo kraj te države nego i naroda i nacionalnog identiteta, a s druge strane to bi napravilo jedno trusno područje i u Europi, jer je već sada više od 10 milijuna ljudi iz Ukrajine pomjereno iz svojih kuća ili su im potpuno uništene. Ti ljudi i ovako nikada neće oprostiti Rusiji to što je učinila, a njen poraz bi značio vječnu neuralgičnu točku Europe koja bi ju stalno vukla nazad i stalno ju držala u ratnom stanju. Putinova Rusija, pak, ne smije izgubiti rat u Ukrajini, jer bi se onda vidjelo da ona nije, kao što se hvali proteklih 30 godina, druga svjetska supersila. Onoga momenta kada bi se pokazalo da ruska sila nije tako

velika kao što su tvrdili otvaraju se nerazjašnjeni računi u Gruziji, Čečeniji, Azerbajdžanu... Kada bi Rusija izgubila, vjerojatno bi se i navedene države i narodi »dosjetili« da Putin nije baš tako jak kakvim se predstavlja i svima njima može dati ideju da mu se suprotstave. Postoji još jedna stvar koja se malo spominje a ja ju vidim kao jednu od dvije stvari koje mogu izazvati ogromne konflikte. Jedna je Königsberg, odnosno sada Kalinjingrad, koji fizički nije vezan za Rusiju, a do koga je preko Litve prekinute kopnena veza. Na vrlo sličan način je počeo Drugi svjetski rat pitanjem koridora između kopnene Njemačke i Danciga, grada u kojemu su dominantno živjeli Nijemci. Kao što znamo, završilo se tako što se Dancig danas zove Gdanjsk, pripada Poljskoj i u njemu više nema Nijemaca. Königsberg, tj. Kalinjingrad, je ključna točka za rusku baltičku flotu, jer bez njega nema ni nje. Druga stvar je da ovoga trenutka nitko na svijetu ne zna koliko ima Kineza u Sibiru, jer je granica između Kine i Sibira toliko dugačka da ju nitko ne može kontrolirati. Ima li petsto tisuća, pet milijuna ili tko zna koliko Kineza u Sibiru, to nitko ne zna. I što ako oni, kada bi Rusija izgubila, kažu da taj teritorij proglašavaju za kineski Sibir? Kako će se onda Kremlj postaviti? A kada bi pitanje bilo što bi bilo dobro, najbolje bi bilo da Putinova Rusija izgubi rat zato što je okupator; plati ratnu odštetu i demokratizira se kao država. Ali, tu postoji vrlo sramotna stvar, koju razumijem, ali ne i opravdavam, sa strane Europske unije. Naime, nitko ne želi riskirati nuklearni rat, previđajući da ako jednom pokažete da ste slabi na prijetnju oružjem vi ste u poziciji da zauvijek dajete ustupke onome tko vam drži nož pod grlom. Ako tako postupite, onda sebe dovodite u poziciju da stalno budete žrtva siledžije koji tvrdi da će aktivirati bombu.

► **Mislite li da je dovoljno lud tako nešto uraditi ukoliko bude stjeran u kut?**

Problem je u tome što, kada ne postoji demokratsko odlučivanje, onda nema mehanizama koji mogu zaustaviti individualno ludilo. Osobno mislim da se to neće dogoditi iz jednostavnog razloga što ljudi koji su oko njega su ipak ljudi koji imaju što izgubiti. To su ljudi koji imaju ogromne imetke, obitelji, iseljene naravno na Zapad a ne da su u Rusiji. Ako ste primijetili, veliki broj ljudi iz Putinovog okruženja odjednom nađu mrtve, skupa s obiteljima. To je tipičan rad ruske tajne službe: oni uzmu stvar u svoje ruke i pobiju sve. Očito je da je Putina uhvatila paranoja i on likvidira sve oko sebe koji su mu sumnjivi. Ali to i dalje ne znači da netko neće, iz najsebičnijeg mogućeg razloga, odlučiti se na likvidaciju Putina i tog njegovog najužeg kruga. Uostalom, to ne bi bilo prvi puta u povijesti. Nažalost, to bi ova beskičmena Europa dočekala s ogromnom radošću, jer bi rekla da ako nema Putina nema niti opasnosti, previđajući da, dok se Rusija ne demokratizira i dok se od nje ne formira istinska država sa svim svojim tijelima, opasnost nije prošla.

► **Što bi Europa trebala učiniti, pa da Rusija osjeti ozbiljnije posljedice zbog agresije?**

Zemlje Europske unije svakoga dana Putinovoj Rusiji uplaćuju između pola milijarde i milijardu eura za plin. Je

li činjenica da će i Europska unija trpjeti zbog nestašice plina gora stvar od spaljivanja svega po Ukrajini? Je li to gore od desetaka tisuća žrtava i više od deset milijuna izbjeglica? I to samo zato što se svi boje suprotstaviti Putinu koji je najobičniji policijski siledžija koji je došao u posjed nuklearnog naoružanja i misli da može ucjenjivati cijeli svijet. Rusija je teroristička država koju vodi terorist i ovo je prvi slučaj nuklearnog ucjenjivanja cijelog planeta.

► **Smatrate li da je nekonstituiranje Skupštine, zbog besmislenog ponavljanja izbora, u izravnoj vezi s ruskom agresijom na Ukrajinu?**

To je apsolutno povezano, jer kod nas izbori nisu ni završeni. Da su završeni, postojao bi zakonski rok za formiranje Vlade. Ovako, kada nisu završeni, oni se zauvijek mogu ponavljati. Dakle, kroz ovu rupu u zakonu izbori se ponavljaju dokle se god ne vidi što će dalje biti u Ukrajini. Tu ni tzv. oporba nije ništa bolja, jer oni više od dva mjeseca »nisu primijetili« da je rat u Ukrajini dok smo mi prvoga sata agresije izvjesili na zgradu Lige socijaldemokrata Vojvodine ukrajinsku zastavu, jer je to solidarnost s nepravdom napadnutom zemljom. Na taj način je Srbija, govorim i o vlasti i o tzv. oporbi, suštinski sama sebi, iz kratkoročnih dnevnih interesa zatvorila mogućnost prosperiteta i zato se **Aleksandar Vučić** pokušava prikazati kao zapadni čovjek, jer od njih dobija financijsku podršku, a s druge se strane ne može odvojiti od Rusije, jer zna da bi ga Putin ubio. Zbog toga zaustavljamo vrijeme, jer ovo nije kupovina vremena, i zbog toga sve stoji jer ovo nije naš osobni interes. Evo vam primjera za to: ukrajinski zvaničnici su rekli da ovoga trenutka zbog rata nije zasijano milijun i petsto tisuća hektara obradivih površina, ali su i rekli da se to neće osjetiti zbog toga što imaju rezerve koje ne mogu izvesti. Kompletna Vojvodina ima 1.680.000 hektara obradive zemlje! Tek da se razumijemo koliko smo mi beznačajni na mapi svijeta, ali smo s druge strane izuzetno značajni u uvjetima kada Putin od Srbije želi napraviti žetone kojima se kocka sa Zapadom, pa će nas na kraju pustiti jer ga mi ne zanimamo koliko ga zanimaju Krim i Donbas. A odgovor je vrlo jednostavan: ovoga trenutka uvesti sankcije Rusiji, otkočiti cijeli proeuropski proces, otići u Bruxelles i reći: »Dobar dan, recite što točno trebamo učiniti?«, uraditi to u sljedećih godinu dana i završiti već s ovom pričom.

► **Koja je procedura bila oko Vašega odlaska u Ukrajinu, koliko je bilo komplicirano?**

Dugi niz godina sam imao dobre odnose s bivšim veleposlanikom Ukrajine u Beogradu **Oleksandrom Aleksandrovičem** i mi smo taj posjet planirali još ranije. Pa sam onda kada je došlo do ruske agresije na Ukrajinu rekao kako ja odmah želim ići, ali se onda tražio način da se to organizira, jer je i neka grupa europarlamentaraca

željela ići u isto to vrijeme, pa da se onda mi priključimo njima, a još usput bi išla i neka grupa iz Skupštine Srbije. Na koncu su ti ljudi iz Skupštine Srbije, 18 sati pred početak puta, otkazali svoje putovanje u Ukrajinu. Riječ je o zastupnicima Srpske napredne stranke **Draganu Šormazu** i **Zoranu Dragišiću**. Toliko sam se razljutio da sam rekao: »Ja idem, a vi kako hoćete«. Moj prijatelj koji je vozio, odvjetnik i mirovni aktivist **Čedomir Stojković** iz Beograda i ja sjeli smo u moj automobil i krenuli smo bez ikakve pripreme. Otišli smo do ukrajinske granice, do Čopa. Tamo su nas zaustavili, jer smo zbog pasoša



Srbije morali proći posebnu proceduru. Ostale putovnice prolaze bez problema, ali ruski, bjeloruski i srpski imaju posebnu proceduru, uključujući davanje otisaka itd. Onda smo vozili do Kijeva 1.400 kilometara i tamo odsjeli u hotelu. U međuvremenu, dok smo se vozili, sam ja preko svojih kontakata s novinarima koji su dopisnici iz Ukrajine, a Čedomir preko njegovih kontakata iz nevladinih organizacija, došli do zamjenika gradonačelnika Kijeva, do gradonačelnika Irpinja i Buče, do guvernera Harkivske oblasti i još niza drugih ljudi. Pa nas je onda, kako smo otišli kod nekoga taj netko povezivao s ostalima. Na taj način smo obišli mnogo ljudi. Ono što mi je najbitnije je da smo se kretali bez ikakvih ograničenja i da nas nitko nije dirao niti zaustavljao. I to je bila ogromna prednost u odnosu na to da sam išao s izaslanstvom. Tada bismo bili u protokolu koji bi nas gurao s jednog sastanka na drugi, a ništa ne bih vidio. Ovako mogu posvjedočiti da smo od mađarske granice do Kijeva vidjeli troje poljskih tablica i jednu njemačku. Od Kijeva do Harkiva nismo vidjeli nijedan automobil sa stranim tablicama. Mi smo bili jedini. Kada smo ušli u Harkiv, nitko nas nije zaustavio, jer nikome valjda nije bilo jasno da bilo tko pri zdravoj pameti može doći u ratnu zonu. Kad smo završili sastanak, gdje je bio guverner Harkivske oblasti, on nas je odveo do zapovjednika policije koji nas je s grupom vojnika vodio da vidimo kakva je situacija. Od pet mjesta na koje nas je odveo, mi smo, zato što smo ranije stigli, bili na tri jer nas nitko nije kontrolirao.

Žedni ste, vruće vam je? *Medvedgrad* je vaš grad!

Piva šarolikih imena za svačiji okus

Tko nije posjetio pivovaru Medvedgrad, a bio je u Zagrebu, nije okusio Zagreb. Već 28 godina posjetitelji imaju priliku piti vrhunska piva poput meni omiljene Gričke vještice, mada je teško zapravo izdvojiti jedno pivo pored takve rapsodije okusa koju možete naći u Medvedgradu

U razgovoru s **Ines Grgurević** iz marketinškog odjela pivovare *Medvedgrad* otkrivamo vam mnoge stvari koje niste znali, te se nadamo kako ćete nakon ovog teksta poželjeti upaliti auto i zaputiti se ravno u Medvedgrad!

Upitana o povijesti same pivovare, Ines nam odgovara:

»Pivovara *Medvedgrad* ponosno nosi titulu najstarije hrvatske nezavisne pivovare, najveće takve vrste u Hrvatskoj. Priča je krenula 1994. godine na uglu Savske i Vukovarske te četvrt stoljeća kasnije došla je do nove, moderne pivovare na sadašnjoj lokaciji u Huzjanovoj ulici 36, u koju je ugrađeno 25 godina znanja i iskustva. Krenuli smo s lagerom, najvećim pivskim klasikom, a kasnije smo se specijalizirali i za IPA-e, jer smo se zaljubili u

hmelj, najčarobniji pivski sastojak. Naravno, ljubitelji smo i svih ostalih pivskih stilova, no lageri i IPA-e su nam na vrhu ljestvice. Proizvodnja piva je krenula na uglu Savske i Vukovarske, gdje smo bili sve do 2015. godine. Sve do 2012. godine *medvedgrad* pivo se moglo piti isključivo u pivnicama *Medvedgrada*. Krajem 2012. kupljena je punilica za boce i kreće razvitak distribucijske mreže po cijeloj Hrvatskoj.«

Ukoliko želite obići samo postrojenje pivovare, postoji i ta mogućnost! O njoj novoj lokaciji i načinu kako to možete uraditi Ines govori:

»Nova pivovara nalazi se na rubu zapadnog dijela Zagreba, u Gajnicama. Ideja o izgradnji nove pivovare nametnula se zbog više razloga. Nekoliko godina smo radili u tri smjene na staroj lokaciji u Samoborskoj gdje nismo bili u mogućnosti zadovoljiti potražnju za našim pivom. Zbog nedostatka prostora proces nabave bio je puno skuplji. Zatim, zbog nemogućnosti dobivanja građevinske dozvole za izgradnju pivovare na susjednoj parceli tražili smo bolja rješenja. Pronašli smo industrijsku halu koja nam je odgovarala. Prvotna ideja bila je preseliti postojeće postrojenje i nastaviti raditi na novoj lokaciji. Međutim, nakon provedenih analiza tržišta i naših potreba za većim kapacitetima odlučili smo napraviti novu varionicu od 4.000 litara. Kada se pojavila mogućnost financiranja preko digitalne platforme Funderbeam, preko koje smo prikupili 1.000.000 eura u rekordnih devet dana odlučili smo proširiti planove za novu varionicu na 6.000 kako bismo bili spremni za sve izazove i rast u narednih 10 godina. Obilaske pivovare u ljetnim mjesecima organiziramo jedno mjesečno, a ostatak godine po potrebi.«

Što prvo probati?

Medvedgrad pivo se može naći manje-više svuda – od kafića, restoranta, hotela, pa do kioska, benzinskih stanica i trgovačkih centara. Ova pivovara surađuje s nekoliko distributera u različitim dijelovima Hrvatske, a pokrenuli su i izvoz s partnerima diljem Europe i svijeta.





»I mena naših piva i naše etikete pričaju priče o starim legendama i pomalo zaboravljenim vremenima. Prije svega kroz naše etikete oživljavamo zagrebačke legende, kao što su one o Gričkoj vještici ili Crnoj kraljici, a onda i nekim zaboravljenim vremenima iz kojih smo 'vukli' inspiraciju za naša piva *fakin* IPA-u, *baltazar*, *ljetu u zagrebu*... Uglavnom, volimo istraživati povijest, slušati i tražiti priče, te im probati dati zasluženno mjesto u sadašnjosti (i budućnosti) kroz naše etikete«, kaže Ines.

»U pandemijsko vrijeme smo se koncentrirali na prodaju putem našeg webshopa, što se pokazalo kao odličan prodajni kanal u trenucima kada naši obožavatelji nisu nikako drugačije mogli doći do naših piva, a mi smo ih dostavljali na njihova vrata u Zagrebu u roku nekoliko sati. I to hladna! Trenutno, nažalost, još nije moguće naručiti dostavu piva za fizičke osobe u inozemstvu. Do tada, za ljubitelje *medvedgrad* piva možemo reći kako surađujemo s brewpub *Dockerom* u Beogradu, gdje možete probati naša piva.

Najpopularnija piva su *zlatni medvjed* i *grička vještica*. Na trećem mjestu je gužva, zavisno od godišnjeg doba na njemu se izmjenjuju *baltazar*, *fakin* IPA te u posljednje vrijeme i *hladno pivo*, koje smo napravili u suradnji s popularnim punk rock bendom, te naša ljetna piva *sretno dijete*, *hendrix* i *ljetu u zagrebu*«, kaže Ines Grgurević.

Tematska i sezonska piva

Tematsko pivo na koje su u ovoj pivovari ponosni je svakako *hladno pivo*. Ovaj, kako su ga nazvali, punk rock lager nastao je u suradnji s istoimenim poznatim bendom.

»Sada već ulazimo u četvrtu godinu suradnje za vrijeme koje smo skuhalo *hladno pivo* – koje je odlično prihvaćeno na pivskom tržištu, a nakon toga i *kišnu nedjelju*, pivo nazvano po singlu s njihovog novog albuma, kao i *konobar* IPA-u, nazvanu po njihovoj poznatoj pjesmi, a posvećenu svim konobarima. S druge strane, oni su genijalnim koncertom uveličali proslavu 25. rođendana *Medvedgrada* u dvorištu naše nove pivovare. Kako i ime govori, sezonska piva se kuhaju u određeno doba godine i upravo su po tome prepoznatljiva. Na primjer, *crni jack*, crnu IPA-u, ili pak *agram stout*, kuhamo u zimsko doba, jer tada više gode tamne piva s povišenim postotkom alkohola, što zbog klimatskih uvjeta, što zbog jela koja u to doba spremamo. *Ljetu u zagrebu*, *hendrix* i *sretno dijete* pak, kuhamo ljeti, kada lakše klize piva laganijeg tijela i nižeg postotka alkohola, pa su samim time pravo osvježanje u vrijeme ljetnih sparina. U pravilu kuhamo osam sezonskih piva, no uz to kuhamo i nekoliko specijala«, otkriva nam Ines.

Pivovara *Medvedgrad* već niz godina uspješno nastupa na pivskim i raznim drugim festivalima, većinom u Hrvatskoj, ali i onima u Sloveniji te Srbiji.

Ono što razdvaja pivovaru *Medvedgrad* od drugih je humanitarni aktivizam. Na primjer, kupovinom piva *sretno dijete* dio novca se odvaja za Udrugu za zbrinjavanje djece bez roditeljske skrbi *Nova budućnost*. O toj i ostalim sličnim akcijama Ines nam kaže:

»Želimo podržati i podići svijest o onima koji pomažu, strastveno svojim talentom stvaraju ili promiču lokalnu kulturu te tako čine razliku u životima svojih sugrađana. Upravo je u tome bit našeg projekta društveno odgovornog poslovanja 'Dobri duh', kroz koji podržavamo niz projekata, inicijativa, udruga. *Sretno dijete* je dio tog projekta, odnosno jednog od naših humanitarnih piva koje kuhamo, od kojeg zarada odlazi udrugama koje brinu o djeci. Kuhamo i pivo *zeko je reko*, nazvano po poznatom vicu, od kojeg zarada odlazi za ugrožene vrste životinja«.

Ivan Ušumović

Indijanci skupljaju drva

Naslov kolumne je ovako jedna prosta informacija. Sa znakom pitanja trebalo bi i dodatno objašnjenje: »a zašto skupljaju?«. Odgovor može biti: »da na vatri skuhamo jelo« ili »da griju svoje domove zimi kada je hladno«. Povodom ove vijesti možemo postaviti još pitanja ako želimo biti precizniji, recimo i zbog oporbe. U SAD jedan meteorolog, suradnik radio stanice koja svoje slušatelje informira i o prognozi vremena, na pitanje jednog slušatelja kakva će biti predstojeća zima odgovorio je kratko: »duga i hladna«. Svoj odgovor je bazirao na jednoj usputnoj informaciji, jer kada je na posao dolazio autom, vidio je da pored ceste u šumarku Indijanci skupljaju drva. Budući



Najteže je plivati leptir stilom

da oni posjeduju neka drevna saznanja i o meteorološkim događanjima; npr. kakva će biti predstojeća zima, a on na početku ovog ljeta o tome nema ama baš nikakvu informaciju koju je slušatelj tražio od njega, vidjevši što rade Indijanci zaključio je: vjerovatno će biti dugačka i hladna zima. Naravno u SAD-u zbog objektivnog informiranja pitaju i drugu stranu (neki vele to se događa i kod nas), pa su intervjuirali i Indijance: »Što mislite kakva će biti zima ove godine? Oni su odgovorili kratko i jasno: »bit će dugačka i hladna«. Reporter pita otkuda znaju. Odgovorili su: »Nedavno smo čuli na radiju«. Ovaj dobri stari fazon ukazuje na to da nije svejedno otkuda dobijamo neku informaciju i od koga. Evo primjera: moj susjed Kajica početkom svakog ljeta uredno pred svoju garažu istovari šest kubika ispilane cjepanice za loženje u kotlarnici. Službeno, već je počelo ljeto, a kod susjeda još nema drva! Možda Kajica ima saznanje da ove godine neće ni biti hladna zima. Morat ću ga pitati.

Predsjednik Republike već nešto zna

Naš predsjednik Republike već nekoliko puta informira nas o rastu cijena energenata: plina, nafte i električne energije u svijetu. Zato za grijanje zimi preporučuje i korištenje domaćih energenata: drva i uglja. Ali kaže i to da on i Vlada čine sve da stanovništvu za zimu osiguraju povoljnije cijene plina i nafte, prije svega od Rusa. Zato se, usprkos »velikim pritiscima«, naša država ne pridružuje

sankcijama prema Rusiji. Sve je ovo u tijesnoj vezi s ratom u istočnoj Europi, u kojoj EU formalno ne sudjeluje, ali *de facto* i ona je sudionik izricanjem raznih kaznenih sankcija Rusiji koja je pak najveći opskrbljivač EU plinom, naftom ali i žitaricama. Na radost prije svega špekulantskog kapitala i SAD, zapravo »siječe granu na kojoj sjedi«. Nedostatak hrane prijeti glađu, prije svega u Africi, odakle prijeti novi val migranata prema EU; bolje rečeno prema najjačim državama: Njemačkoj i Francuskoj gdje se predviđa rast inflacije i opći gospodarski pad. Predsjednik nas uvjerava da imamo dovoljno hrane: bit će brašna, ulja i šećera. Naša privreda ove će godine imati najveći rast u Europi, a tečaj dinara će biti stabilan i nećemo imati veću inflaciju. On penzionerima obećava da će se do konca godine dobiti veće mirovine za 19,1%. Sve ove informacije imaju veliku sličnost s gore ispričanom pričom, jer s »radio Mileve«, tj. od moje susjede, dok pijemo kavu, dobijam suprotne vijesti. Ona svaki dan redovito odlazi na tržnicu, u mesnicu i u prodavaonice i javlja da svakoga dana nešto poskupi. Ja joj velim: »Što misliš, zašto dobijamo povećanje penzije? Zbog lijepih očiju? On zna da inflacija postoji i bit će. Zato to malo pokušava ublažiti. Nije on zabrinut zbog nas, zna da ćemo se i sada snaći, kao i ranije. Njega brine skoro polovina stanovnika zemlje, koji živi u 'megagrađu' Novi Sad-Beograd, u višekatnicama s centralnim grijanjem. Oni ne mogu ići u šumu skupljati drva, eventualno mogu kupiti električne grijalice, termo-peći, a ljeti zbog nekvalitetnih prozora i nedostatka toplotne izolacije koriste se rashladnim sistemima. Zato on i najavljuje poskupljenje i možda nedostak struje za zimu«.

Život u »informatičkom moru«

Htjeli mi ili ne, danas živimo u uzburkanom i nesigurnom »informatičkom moru« u kojem uglavnom »plivamo« sami. Slušamo radio, gledamo TV a nekadašnje osobne razgovore zamijenio je telefon. Zamijenili smo nekadašnje kafansko druženje *četovanjem* i *twitovanjem*. Imamo i more »specijalnog vida informiranja« koje se zove reklama ili EPP, a to je ujedno veliki zagađivač našeg najbližeg, intimnog prirodnog okoliša. Priznajem, život današnjice je teška »plivačka disciplina«, ali za nas penzionere i starije kao rekreaciju umjesto kupovanja jeftinije robe predlažem plivanje, ono je naročito dobro za kičmu i krvotok. I to plivanje prsnim stilom. Tko zna, može i leđno. Ne preporučam teški leptir stil, ostavimo to našem predsjedniku. Mi koji imamo mogućnost, za svaki slučaj trebamo početi skupljati drva i što više plivati ako imamo gdje. Svakako ne u Paličkom jezeru ili u nedovršenom Aqua parku.

Stare, dobre brige

Nakon izrazito suhe zime u posljednjih mjesec-mjesec i pol uslijedili su sporadični intenzivni pljuskovi, koji su posebnu bojazan izazivali kod stanovnika sjeverozapadnih dijelova Hrvatske, gdje je tijekom svibnja i lipnja tuča u nekoliko navrata napravila ogromne štete na kućama, usjevima i u voćnjacima. Stoga i nije teško zamisliti kako na svaki tamniji oblak gledaju tamošnji stanovnici, napose kada se ima u vidu da je Hrvatska već neko vrijeme ukinula protugradnu zaštitu, jer se, kako vele iz Državnog hidrometeorološkog zavoda, ona pokazala neučinkovitom!



Tuče i jakog pljuskalo bilo je, kao što je poznato, u subotu i kod nas u Subotici i njezinoj okolici. Tuče se, normalno, najviše boje poljoprivrednici, napose u vrijeme pred žetvu kada za vrlo kratko vrijeme može biti uništen kompletan (u)rod, uloženi trud i novci. Jakog pljuskalo su se, pak, ne tako davno bojali svi stanovnici neasfaltiranih ulica u gradu, ali i svi vozači koji su se u tom trenutku zatekli kod nadvožnjaka na Segedinskoj cesti ili su tuda namjeravali proći. Da, zaista je bio dovoljan malo jači pljusak, pa da se, zbog izrazito nižeg terena na tom dijelu ceste, za kratko vrijeme stvori jezerce u kom je odrastao čovjek mogao čak i plivati. Kišnica s viših dijelova, a iz oba pravca (palićkog i iz centra) slijevala se na razmjerno mali prostor kod i ispod mosta, stvarajući upravo stoga razmjerno duboku baru koja se sporo praznila zbog nedovoljnih odvodnih kanalizacijskih kapaciteta. To je, naravno, stvaralo ogromne probleme vozačima, posebno onima izvan Subotice jer nisu znali kakva ih zamka čeka na tom dijelu ceste, pa su se ne jednom prevarili misleći da mogu svojim vozilom proći kroz vodenu prepreku i po pravilu bi završavali bespomoćni u jezeretu, čekajući da priroda i kanalizacija odrade svoje. Iako je problem kod nadvožnjaka u centru grada bio opće poznat, uvijek se našao dovoljan broj Subotičana koji su, baš kao i vozači sa strane, sa svojim

vozilima ostali zaglavljani u vodi do prsa, uglavnom zbog vlastite gluposti, inata i radoznalosti. Sve u svemu, gluposti.

Problem s privremenim »poplavama« nakon malo jačeg pljuskalo nije, naravno, postojao samo kod spomenutog nadvožnjaka, jer su mini rijeke tekle i drugim ulicama u gradu, poput Đure Đakovića ili Dimitrija Tucovića, recimo, a nemali dio »viška« te vode slijevao se u okolne podruke dok su pješaci – ukoliko ih je u tim trenutcima na ulici uopće i bilo i ukoliko su baš tada morali ići – išli bos, jer im ništa drugo nije preostalo. Slične stvari za vrijeme i nakon jačih pljuskalo događale su se i u ostalim dijelovima grada zbog već rečenih nedovoljnih kanalizacijskih kapaciteta da za kratko vrijeme uspiju upiti veće količine vode, ali i zbog toga što su nekoć rasprostranjeni šančevi po gradu jednostavno zatrpani, čime je onemogućeno umjetno, ali izrazito funkcionalno oticanje vode. Šančevi, sjećaju ih se zacijelo svi stariji Subotičani, bili su šezdesetih, sedamdesetih, pa i osamdesetih godina prošloga stoljeća prava atrakcija za djecu u prigradskim naseljima. Nakon svake jače kiše šanac bi se napunio do dubine skoro do metra što je bilo sasvim dovoljno da se djeca sjate u njega i kupaju se. Nije nedostajalo ni naivnih ili lakovjernih (što mu dođe isto) dječjih glavica, koje su povjerovali u to da se u najjednom napunjenom šancu isto tako najjednom mogu pojaviti ribe, pa se nerijetko mogao vidjeti dječak s primitivnom ribičkom opremom (štap, konop i improvizirana udica od čiode ili igle), čiji je mamac u najboljem slučaju bila muha, a ulov uglavnom – ništa ili eventualno nekakva žaba koja se mogla uloviti i praćkom ili čak možda i rukom.

Bila su, kao što se iz opisanoga vidi, to lijepa, stara vremena kada su i ove vodene brige, valjda zbog vlastite privremenosti, kasnije djelovale simpatično. Svak je, posebno ako se u to vrijeme tamo zatekao, imao vlastitu verziju prirodnog događaja zvanog jači pljusak kao da je svojim prisustvom i sam pridonio njegovom intenzitetu ili pak značaju. U ovisnosti o ishodu zbijale su se šale ili padale psovke zbog viška ili nedostatka sreće, ali je sve trajalo kratkotrajno, baš kao i sama nepogoda.

Ukoliko ste se udubili u ovaj tekst, proširujući ga u svojoj glavi i vlastitim uspomenuama ili mislima, a ne pitajući se što je ovdje tema, zašto ovoliki uvod, kada će već »razrada« i kakav je zaključak (preporuku, naravno, ne morate ni očekivati) jedno kratko pitanje: jeste li primijetili da već neko vrijeme nema jezerceta kod nadvožnjaka nakon jakog pljuskalo? Jeste? E, onda se vjerojatno i vi želite pohvaliti upravi »Vodovoda i kanalizacije« riječju – bravo!

Z. R.

Monografija *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine* predstavljena u Rumi

Temelj budućim istraživačima

»Od ukupno 140 kazivača iz Srijema, skoro dvadeset kazivača bili su iz Rume. Oni nam govore da ova zajednica ima što reći. S ovom knjigom se stvorila čitava jedna baza podataka koju ćemo mi u Zavodu uz bogat fond ilustracija, uz svjedočenja, filmsku građu, do osobnog iskustva koje su kazivači imali, koristiti za registar nematerijalne kulturne baštine«, istaknula je Katarina Čeliković

Monografija *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine* predstavljena je u HKPD-u Matija Gubec u Rumi 22. lipnja. Knjiga je nastala kao rezultat etnoloških istraživanja među srijemskim Hrvatima studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2018. i 2019. godine i tiskana je 2020. godine. Kako je prilikom predstavljanja knjige u Rumi istaknula **Katarina Čeliković**, menadžerica kulturnih aktivnosti ZKHV-a, ova knjiga je jedna od rijetkih, možda prva i jedina takvog opsega, u kojoj je predstavljen tradicijski život srijemskih Hrvata. Osim tema o običajima Hrvata iz više mjesta u Srijemu, cijelo poglavlje u knjizi je posvećeno radu tamburaškog orkestra u Rumi, zabavama tijekom povijesti u prostorijama rumske udruge, zatim predbožićno vrijeme do Božića, običaji za svetog Vinka, korizme, Uskrsa, prehrani i posmrtnim običajima. Osim tamburaške glazbe, običaj *kraljaca* kao jedan od specifičnih za Hrvate iz Rume, ostat će sačuvan i zabilježen u registru nematerijalne kulturne baštine.

Važnost pripovjedača

»Autorica knjige dr. sc. **Milana Černelić** je napisala izvanredan rad. Cijela knjiga i sve teme govore o prošlosti, o tome što se sačuvalo i što se danas živi«, istaknula je Čeliković i dodala: »Istraživanja srijemskih Hrvata su etnološki važna, jer je to jedno od najmanje istraživanih zajednica Hrvata u Vojvodini i u Srbiji. Knjiga predstavlja hrvatsku zajednicu u Srijemu u svim varijantama, od onoga čega se kazivači sjećaju, do onoga što se danas živi. Ruma jeste srce Srijema, zato što je društveno-socijalni život ovdje bio iznimno bogat. Ako su se Hrvati nekada družili, okupljali u ovom domu, to se i danas događa. Možda u manjem obimu, ali ih čuva zajedništvo i tambura. Ako hrvatska zajednica kakva je u Rumi može dati vrijedne elemente kao što je tambura, mislim da smo i ovom knji-

gom sačuvali ne samo uspomenu nego da smo kroz nju postavili neke buduće temelje. Od ukupno 140 kazivača iz Srijema skoro dvadeset kazivača bili su iz Rume. S ovom knjigom se stvorila čitava jedna baza podataka koju ćemo mi u Zavodu uz bogat fond ilustracija, uz svjedočenja, filmsku građu, do osobnog iskustva koje su naši kazivači imali, koristiti za registar nematerijalne kulturne baštine«.

Tajnik rumske udruge **Nikola Jurca** istaknuo je značaj knjige i izrazio zadovoljstvo što će dio običaja Hrvata iz Rume biti zapisan u registru nematerijalne kulturne baštine.



»Prve godine kada smo imali najavu da će studenti iz Zagreba doći u Rumu istraživati o običajima Hrvata, bili smo skeptični da ćemo to uspjeti. Starije ljude je trebalo poticati na razgovor. Međutim, uspjeli smo okupiti pripovjedače, koji su htjeli razgovarati. Sa studentima smo imali odličnu suradnju i kao rezultat toga tiskana je knjiga. Mnogo toga je zapisano i važno je da postoji takva knjiga jer kada nas više ne bude bilo, ostat će zapisano kao

dokument nekog prošlog vremena, svjedočanstvo o običajima Hrvata iz Rume», izjavio je Jurca.

Dojmovi kazivača

Tom prilikom uručene su knjige pripovjedačima, onima koji su dali najveći doprinos u pričanju o prošlosti.

»Ova knjiga nam je izuzetno važna, da ostane našim unucima, kao dokument prošlosti, jer se usmena predanja brzo zaborave. Za mene je kao kazivača bilo prelijepo iskustvo razgovarati sa studenticama. Pričala sam im o nekadašnjim običajima, blagdanima, svinjokoljama, kuhanim jelima, proslavama. Najljepši običaji koji su mi ostali u sjećanju su vezani za rad naše udruge. Rado sam s majkom išla na igranke. To su nezaboravne uspomene, a sada na moje veliko zadovoljstvo, ostat će zapisano u ovoj knjizi«, rekla je **Ana Majstorović**.

Dinka Lakaj jedna je od kazivača koja je studentima podijelila uspomene na prošlo vrijeme, kada je zajedno s ostalim ženama pripremala hranu za goste u prostorijama udruge.

»Kada smo organizirali igranku, bilo nas je oko 450. Uvijek sam rado kuhala. Nekada i po dvije oranije bijele juhe za sve goste. Sa mnom su bile i druge žene. Bila sam predsjednica aktiva žena u Rumi 25 godina. Sjećam se vremena kada su nam u goste dolazili Nijemci, oni koji su nekada živjeli u Rumi. Djeca danas žive drugačije i nisu zainteresirani za njegovanje običaja. Zato mi je drago što će ostati zapisani u knjizi, da se nikad ne zaborave.«

O vrijednosti knjige govore i nagrade. Monografija je prošle godine dobila nagradu *Emerik Pavić* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za najbolju knjigu tiskanu u 2020. godini Deset studenata koji su tijekom istraživanja boravili u Srijemu, svoje prve radove su objavili u Godišnjaku za znanstvena istraživanja. Dvije studentice prvi put su u svojim diplomskim radovima pisale o srijemskim Hrvatima. Troje studenata je dobilo nagradu *Franjo Marković* na Filozofskom fakultetu, osam studenata je dobilo nagradu *Milovan Govaci* za studentski rad za 2018. godinu, Hrvatskog etnološkog društva.

S. D.

HKC *Bunjevačko kolo* u Oriovcu i Valpovu

Proteklog vikenda folklorni ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* bio je gost na dvije manifestacije u Hrvatskoj – u Oriovcu na 20. Oriovačkim žetvenim svečanostima i u Valpovu na 54. *Ljetu valpovačkom*.



Mladi iz HKC-a sudjelovali su prvo u Ivanjskim običajima i preskakanju vatre, a u subotu su bili sudionici svečane povorke kroz Oriovac do trga gdje su nastupili sa splotom bunjevačkih igara i bili pozdravljeni ovacijama. Načelnik Općine **Antun Pavetić** je u svom pozdravnom govoru posebno pozdravio Hrvate iz Vojvodine i izrazio zadovoljstvo da ih Općina Oriovac može ugostiti. Predsjednik HKC-a **Lazar Cvijin** u svom obraćanju je poseb-

no istaknuo važnost gostovanja hrvatske djece iz Vojvodine svojoj matičnoj domovini.

»Ova dva dana u Oriovcu su važno svjedočanstvo našoj djeci u izgradnji njihovog nacionalnog identiteta, jer su se mogli uvjeriti da baštinimo iste običaje kao i Hrvati u matičnoj domovini. To je najbolji odgovor na sve one tvrdnje kojima su naši mladi često izloženi u okruženju gdje žive, da nisu Hrvati nego poseban narod«, kazao je Cvijin.

Inače, KUD *Luka Ilić Oriovčanin* i HKC *Bunjevačko kolo* su dugi niz godina bratimske udruge.

U nedjelju je pak HKC *Bunjevačko kolo* sudjelovalo na Smotri folkloru u Valpovu.



Godišnji koncert orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume

Zvuci tamburaške glazbe

»Udrugu doživljam kao svoju drugu kuću i tu više vremena provodim nego doma. Drago mi je što se višestoljetna tradicija tamburaške skladbe nastavlja, a mladi nam daju nadu da će tako biti i u budućnosti. Mislim da će se mnogi od njih za dvije godine priključiti Velikom tamburaškom orkestru i da će nastaviti svoju glazbenu karijeru«, kaže dirigent Jurca

U ljetnoj bašti HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi 24. lipnja održan je godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra i predstavljen rad učenika škole tambure. Unatoč problemima uzrokovanim koronavirusom, članovi udruge uspjeli su se pripremiti i organizirati prvi ovogodišnji koncert na kojem se okupio veliki broj ljubitelja tamburaške skladbe i prijatelja rumske udruge, koja ove godine obilježava 118 godina kontinuiranog rada. Veliki tamburaški orkestar pod ravnanjem dirigenta **Josipa Jurca** predstavio se s nekoliko kompozicija i nje-

važan, ne samo za nas nego za poticanje rada Društva, a i publika se zaželjela tamburaške glazbe. Orkestar je sve vrijeme vrijedno radio, solisti su lijepo nastupili i drago nam je što je publika to osjetila. Čestitao bih ne samo solistima nego i Josipu Jurci, koji već 25 godina uspješno vodi orkestar. Publika se u udruzi osjeća kao kod kuće i u takvoj atmosferi osjećaj je puno ljepši.

»Generacije su stasavale u Društvu od dana osnutka 1903. godine. U udruzi su uvijek bili aktivni svi moji članovi obitelji: od djeda, oca, mene, mojih sinova i unuka.

Udrugu doživljavamo kao svoju drugu kuću i tu više vremena provodim nego doma. Drago mi je što se višestoljetna tradicija tamburaške skladbe nastavlja, a mladi nam daju nadu da će tako biti i u budućnosti. Mislim da će se mnogi od njih za dvije godine priključiti Velikom tamburaškom orkestru i da će nastaviti svoju glazbenu karijeru«, kaže dirigent Jurca.

To potvrđuje i zamjenik voditelja škola tambure **Bojan Levovnik**:

»Važno je da mladi sudjeluju u radu udruge, jer oni svojim radom doprinose da se tradicija ne zaboravi. Među mladim tamburašima ima puno njih koji daju nadu da će biti vrsni tamburaši. Iako živimo u

vremenu društvenih mreža i informacijskih tehnologija, drago mi je što vidim da su djeca zainteresirana za ovakav vid druženja«.

Potpora institucija

Među mnogobrojnim gostima, na koncertu su bili predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**, menadžerica za kulturu u ZKVH-u **Katarina Čeliković** i predsjednik SO Ruma **Stevan Kovačević**.

»Oduševljena sam onim što smo čuli večeras. Nažalost sam prvi puta ovdje, ali mi podržavamo ovo Društvo



govih autorskih pjesama. Nastupili su i solisti **Katarina Atanacković**, **Marija Ratančić** i **Dušan Stupar**. Osvježenje večeri bili su mladi tamburaši koji su gledateljstvu predstavili što su naučili u protekloj godini.

Udruga kao druga kuća

Prisutne goste je pozdravio predsjednik rumske udruge **Zdenko Lanc** i zahvalio se svima što prate rad udruge. Tom prilikom pozvao je roditelje da upišu svoju djecu u školu tambure:

»Drago nam je što se poslije dužeg vremena imamo priliku okupiti i uživati u zvucima tamburaške glazbe koju je pripremio dirigent Josip Jurca. Ovaj koncert je izuzetno



i zdušno se nadamo da će oni nastaviti kontinuitet koji su imali, najduži među hrvatskim udrugama. Hrvatska udruga u Rumi je naš stup, potporni stožer. Želimo im da nikada ne prodaju svoje, ne samo tambure nego ni glazbu i da ona zvuči jednako dobro kao što je zvučila prije 100 godina. Uvijek ćemo im biti velika podrška u nastojanju da sačuvaju ovu notu prema hrvatskom narodu, prema svojoj baštini i da nastave živjeti«, izjavila je Vojnić.

»Ponosim se tim što sam u mogućnosti biti s jednom od najstarijih hrvatskih udruga u Vojvodini koja neguje i baštini tradiciju srijemskih Hrvata«, izjavio je u ime pokrajinske Vlade Goran Kaurić i dodao:

samouprave bit ćemo im kao i do sada podrška u njihovom radu. Suradnja lokalne samouprave i udruge je izvanredna. Razumijemo se, probleme rješavamo kroz dobru komunikaciju i konsolidirano poslovanje proračuna daje nam nadu da ćemo imati znatno veća izdvajanja za kulturu, a samim tim i za hrvatsku udrugu«, izjavio je predsjednik SO Ruma **Stevan Kovačević**.

Koncert je tradicionalno završen kompozicijom *Ruma ljepotice* koju je skladao Josip Jurca u izvedbi **Dušana Stupara**. Nakon ljetnje pauze, članovi rumske udruge najavljuju aktivan rad u rujnu, te pripreme za planirane koncerte.

S. D.

Godišnji koncert pjevačkog zbora *Odjek*

Godišnji koncert pjevačkog zbora *Odjek*, koji djeluje u okviru Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okruglić*, održan je 25. lipnja u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije u Zemunu. Članovi zbora pod ravnanjem dirigentice **Ane Maglić** i uz klavirsku pratnju **Zorana Đorđevića**, predstavili su gledateljstvu nekoliko duhovnih i svjetovnih pjesama: *Jalta*, *Na nebu duše*, *Mirno teku rijeke*, *Božansko srce*, *Grad se bijeli*, *O nada moja mila*, *Vilo Velebita*, *Majko ljubežljiva*, *Tvoja zemlja* i *Ero s onoga svijeta*. Hrvatska udruga iz Zemuna ove godine obilježava 20 godina postojanja, a od 2013. godine u njoj djeluje pjevački zbor *Odjek* sa željom da nastavi tradiciju istoimenog zbora, osnovanog 1896. godine. Koncert je održan pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Nakon koncerta upriličen je domjenak za sve goste i prijatelje udruge u župnom domu.

B. K.





Dužijanca malenih 2022.

Risarske igre bez granica

Dužijanca malenih, predvođena malim bandašom i malom bandašicom održana je petnaesti puta 25. i 26. lipnja. Poput velikih, i djeca su obučena u nošnju zahvalila Bogu za kruh svagdanji, za rod naših njiva, ali i za kraj školske godine.

Mali bandaš **Andrija Kujundžić** i mala bandašica **Ema Ivković** prvi puta predstavljeni su na svetkovinu Tijelova, a sada su bili nositelji žetvenih svečanosti za djecu.

U svečanoj procesiji Andrija i Ema prinijeli su kruh na oltar, a uz njih su bili i mali bandaši i bandašice okolnih mjesta u kojima će se narednih nedjelja održavati takozvane seoske *dužijance*.

Svi mali risari i risaruše aktivno su sudjelovali na svetoj misi koja je slavljena u katedrali sv. Terezije Avilske 26. lipnja, a koju je predvodio katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**.

U prigodnoj i prije svega djeci namijenjenoj homiliji mons. Beretić je među ostalim podsjetio da je žetva u tijeku, da su strojevi u njivama i da se osjeti miris mlade pšenice, kojom je okićena i subotička katedrala. No, kako je rekao katedrala je ukrašena i lijepim narodnim nošnjama, koju nose »najbolja i najljepša djeca«.

Nakon svete mise djeca su okupljena na platou ispred katedrale zaigrala *Bunjevačko kolo*, a potom se uputila na zajednički ručak u HKC *Bunjevačko kolo*.

Dan prije, bez obzira na loše vrijeme, koje ih nije ome-
lo, djeca su imala organizirane zabavno-edukativne *Risarske igre bez granica*, te su se kroz igru i zabavu natjecali u znanju i vještinama.

Bilo je potrebno točno odgovoriti na postavljena pitanja u svezi risa, te obući risara i risarušu, složiti slagalicu na





kojoj su alatke za ručni ris, pripraviti risarski ručak, napojiti risare i risaruše, napraviti *lakumiće* (od tijesta) i gađati iz velike pračke krpenjačama (lopta od platnenog materijala) u *košarove* (pletene korpe). Iako su igre bile natjecateljskog karaktera i netko je morao biti pobjednik, svi su se odlično zabavili i ponešto naučili o *Dužijancu* i risu.

U igrama su sudjelovala djeca iz HKC-a *Bunjevačko kolo* i gosti iz HKU-a *Antun Sorgg* iz Vajske, te su se razdijeljeni u tri skupine borili za pobjedu. Uz spomenute igre djeca su imala organizirane i kreativnu i slamarsku radionicu.

Nakon proglašenja pobjednika i podjele darova, koje su svi dobili, uslijedio je kulturni program, na kom su predstavljeni bandaš i bandašica, te su se djeca predstavila i

kao mali čuvari tradicije. Spomenutim društvima pridružili su se i mališani HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, te su se tako u folklornom dijelu programa našle bunjevačke igre, plesovi Međimurja, te šokačke pjesme i igre.

Organizator *Dužijance malenih* je HKC *Bunjevačko kolo*, na čelu s predsjednikom OO *Dužijance malenih* **Denisom Lipozenčićem**, a po njegovim riječima tijekom ova dva dana sudjelovalo je oko stotinu djece, koja uče svoju tradiciju od malih nogu.

Održavanje *Dužijance malenih* pomogli su Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i *Venera Bike* koji su darovali rolere za malog bandaša i bandašicu.

Ž. V.



Naši gospodarstvenici (CIII.)

Studijske snimke – zapisi jednog vremena

»U Hrvatskoj je tamburaška produkcija na visokoj razini, dok kod nas ne mogu reći da je nema, ali je slaba. Ako kažem da se u Vojvodini u posljednjih nekoliko godina izdalo 10 nosača zvuka, mislim da sam puno rekao«, kaže Davor Ševčić

Ovoga tjedna zavirili smo u svijet glazbe i razglasa, te posjetili gospodarstvenika **Davora Ševčića**, koji pruža uslužnu djelatnost za snimanje i izdavanje zvučnih zapisa i glazbe. U njegovom studiju snima se prije svega tamburaška glazba, a potom i svi drugi žanrovi. Osim toga, klijentima nudi i mogućnost razglasa raznih koncerata, priredbi, manifestacija...

Iako je priča oko snimanja i ozvučenja počela još 2009./10. godine, tek nakon osam godina je želja postala stvarnost. Poduzeće *Sinkopa* otvoreno je u prosincu 2018. godine.

Tamburaši zaslužuju bolje

Davor Ševčić se glazbom bavi od 2003. godine, a tamburu je zavolio u Subotičkom tamburaškom orkestru.

»Kod upisa u srednju školu sam razmišljao o Muzičkoj školi, ali nisam imao ni dana niže škole. Ono što me drugo zanimalo bila je elektronika, a audiotehnika je spoj koji me je zaokupirao. Pohađao sam srednju Tehničku školu *Ivan Sarić* u Subotici, smjer elektrotehnike i u tom periodu u orkestru kad god je bilo neko snimanje ili nastup **Stipan Jaramazović** nam je dao zadatke vezane za razglas. Budući da orkestar ima svoje ozvučenje, tu sam se uvijek rado uključivao i ozbiljnije zainteresirao za ovaj posao«, priča Ševčić i prisjeća se: »Prve snimke koje su bile vezane za orkestar rađene su još 2007.-2008. godine, ali su to bile stereo snimke i nije bilo puno mogućnosti za doradu. Period Više tehničke škole je donio nešto drugo i nisam se toliko bazirao na snimanje i ozvučenje, no, to nije dugo trajalo. Prvi susret s ljudima koji se profesionalno bave ovim poslom me je dodatno zainteresirao, te sam 2012./13. počeo ulagati u ozvučenje i to nije stalo ni danas«, priča sugovornik i pojašnjava kako je ulaganje u opremu, koja se sve kvalitetnija pojavljuje na tržištu, zapravo rupa bez dna.

»Kada kupujem opremu, gledam da kupim nešto što je najbolje, ne najskuplje, ali da ima sve potrebne karakteristike. U glazbi su davno napravljeni normativi koji se ne mijenjaju, no svaka novija generacija uređaja koji digitaliziraju signal je kvalitetnija ili ima u sebi bolji čip. Pravila se ne mijenjaju, ali se radi na doradi«, pojašnjava Ševčić.

Davor je odlučio posvetiti se tamburaškoj muzici s kojom se i profesionalno bavi svirajući u poznatom subotičkom ansamblu *Hajo*. Ono s čime se i sam susreo dodatno ga je potaknulo da ustraje u svom naumu.

»Imam dojam da niti u jednom studiju kod nas u Subotici, a vjerujem i sire, tamburaši nisu tretirani na pravi način. Osobno me je fascinirao rad **Branimira Jovanovca Banija** u čijem smo studiju u Gradištu kod Županje, s ansamblom *Hajo* snimali CD. Oduševio me s koliko pažnje i strpljenja je prišao poslu. Taj susret me je motivirao da se i sam postavim drugačije, da se tamburi može posvetiti kao i drugom instrumentu, a tamburašima kao glazbenicima«, kaže sugovornik i pojašnjava da kod ovoga posla, osobito kada su u pitanju tamburaši, nema potrebne literature, nego se sve uči iz vlastitog iskustva, isprobavanjem i slušanjem.

Kada su u pitanju drugi žanrovi, ističe da mu je to još uvijek prostor za rad i učenje.

Slaba tamburaška produkcija

U protekle dvije godine je događanja bilo puno manje, no tada je posao nadoknađen što studijskim, što terenskim snimanjem. Zanimalo nas je i može li se od tog posla i živjeti.

»Profesionalno se bavim glazbom, a mislim da bi se i od ovoga posla moglo živjeti, ali se onda treba baviti samo time. Ono što je također bitno jest vrijeme koje je potrebno da se čovjek progura na tržište, da se za njega čuje i da se prepozna njegov rad. Ljudima je češće potrebno ozvučenje nego li snimanje, što je sasvim normalno, ali u posljednjih nekoliko godina iz ovog malog studija je na godišnjem nivou izašlo oko 20 pjesama«, priča Ševčić.

Kako je pojasnio sugovornik, samo snimanje ovisi od osobe ili sastava, odnosno od toga koliko su pripremljeni i uvježbani glazbenici. Snimanje može trajati od sat do tri sata, ali za jednu pjesmu od početka do kraja treba desetak sati, a ponekad i više.

»Snimanje jedne pjesme podrazumijeva snimanje ansambla, vokalnog soliste, pratećih vokala, preslušavanje, postprodukciju, čišćenja, takozvano bojenje... Sve to ra-



zvuče se na nekoliko dana, jer samo snimanje ne može trajati dulje od tri sata, koncentracija slabi, a ljudi se umore«, ističe Davor.

Svi veći festivali traže studijsku snimku pjesme, pa se upravo zahvaljujući festivalu *Zlatne žice Slavonije* snimka nastala u studiju *Sinkopa* našla na CD-u koji je izdao *Croatia Records*.

»To smatram svojim najvećim uspjehom. U Hrvatskoj je tamburaška produkcija na visokoj razini, dok kod nas ne mogu reći da je nema, ali je slaba. Ako kažem da se u Vojvodini u posljednjih nekoliko godina izdalo 10 nosača zvuka, mislim da sam puno rekao. Kod nas se čak ni ne izdaju singlovi, što je u Hrvatskoj često«, priča Ševčić i dodaje: »Danas su tu društvene mreže i popularni YouTube, gdje ljudi mogu snimati i objavljivati što god hoće. Nekada se popularnost gledala po tome koliko se CD-a, ili još prije, ploča prodalo. Ako je tiraž od sto tisuća, to znači da sto tisuća ljudi posjeduje taj CD, pa makar bilo dvije pjesme na njemu, ali su ga kupili i dali neki novac. Danas su tu pregledi na YouTubeu, ali od toga mi nemamo koristi. Da bi imao neku vidljivost, ti moraš svakodnevno objaviti neki video, ali mi smo glazbenici, a ne Youtuberi«, pojašnjava Ševčić.

Zanimljivosti snimanja

Zanimalo nas je i što se dogodi ako kojim slučajem tehnika zakaže ili se snimka obriše, na što se sugovornik samo nasmijao i počeo priču:

»Opet sve ispočetka. Nisam do sada imao takvu situaciju, ali mi se dogodila da se hard disc pokvario, a u tom momentu nisam imao sve sačuvano na dodatnim mjestima. No, sve urađeno sam poslao klijentima i tako sam imao način vratiti snimke. Postoji nepisano pravilo, a ono

kaže da se kopije ostavljaju na tri različita mjesta, a četvrta odnese susjedu s kojim ne razgovaraš, pa ako zatreba napraviš primirje«, priča Davor i dodaje: »To je stvarno nezgodna situacija. Bilo je situacija da nisam snimio tamo gdje sam trebao, pa je bilo panike, ali to je sve škola koja se plaća. Čovjek se uči na svojim greškama, nikad na tuđima i to jednostavno tako ide«.

Razgovarali smo i o nazivu poduzeća – *Sinkopa*.

»Imali smo zasjedanje supruge **Klara** i ja, koji glazbeni termin izabrati i sva sreća pa sam je poslušao, jer supruga je bila za *Sinkopu*, a ja za *Koronu* koja je u drugom kontekstu bila i previše prisutna«, priča kroz smijeh Ševčić.

Anegdote i zanimljivosti oko snimanja je nemoguće pobrojati, ali po riječima sugovornika svako snimanje i svaki sastav je priča za sebe.

»Zapravo u tome uživam jer učimo jedni od drugih, a radimo ono što volimo. Neki su otvoreni za sugestije, za rad na određenoj kompoziciji, a neki nisu. Kao i u svakom poslu s ljudima, tako je i ovdje, jedina je razlika što je ovo uslužna djelatnost, pa moram pronaći način za sve. Ono što pokušavam svima naglasiti jest da su studijske snimke trajne i da trebaju biti najbolje moguće, jer to će se slušati, prenositi i na kraju krajeva ostati za neke nove generacije«, kaže Ševčić.

Po riječima sugovornika, jedno su želje i planovi, a drugo mogućnosti, ali neki dugoročni planovi su kupovina nekretnine i opremanje većeg studija, a do tada će, kako je rekao, i ovo »prijelazno rješenje« biti dobro.

Ž. V.



Iseljenički kongres

MOSTAR - U Mostaru je u tijeku Peti Hrvatski iseljenički kongres pod nazivom Izazovi i perspektive zajedništva. Izvan Hrvatske danas živi više Hrvata i njihovih potomaka nego u matičnoj zemlji. Međutim, činjenica je da se domovinska i iseljena Hrvatska nedovoljno dobro poznaju, da su njihovi odnosi nerijetko opterećeni stereotipima te da često ne postoje jasno definirani nacionalni interesi, kao ni ciljevi zajedničkog djelovanja. U tom kontekstu cilj je Kongresa rasvijetliti teme zajedničkog globalnog djelovanja, novih načina povezivanja i umrežavanja, kako bi se stvorila jaka i globalno utjecajna zajednica u smislu političkog, gospodarskog, lobističkog i promotivnog djelovanja te kako bi se učinkovitije zajednički moglo poraditi na ostvarenju zajedničkih interesa, pa kad je i u pitanju budućnost Bosne i Hercegovine.

Mati Matariću četvrti mandat

SOMBOR – Na konstitutivnoj sjednici Upravnog odbora HKUD-a *Vladimir Nazor* **Mata Matarić** ponovno je izabran za predsjednika. Mati Matariću ovo je četvrti mandat, jer je na čelu *Nazora* bio i prethodnih 12 godina. Za dopredsjednika je izabran **Emil Antunić**, tajnicu **Vesna Čuvardić**, blagajnicu **Silvija Vilim**, a za domaćina društva **Mihajlo Mračina**. Uz njih članovi Izvršnog odbora su **Ivica Pekanović**, **Josip Firanj**, **Šima Raič** i **Gašpar Matarić**.

U utrci za mjesto predsjednika bio je i **Tomislav Vuković**, a na tajnom glasanju izabrani predsjednik dobio je 18, a Vuković 12 glasova.

Prije samog glasanja kandidati su iznijeli svoj program rada. Predsjednik Matarić je nabrojao manifestacije i programe koje će *Nazor* organizirati do kraja godine, a to su *Dužionica*, likovna kolonija, sudjelovanje na *Maratonu lađa na Neretvi*, programi za djecu i mlade, oživljavanje dječje folklorne skupine, organiziranje radionice za predškolce i dramske sekcije za mlade, nastavak škole hrvatskog jezika, *divojački vašar*, međunarodna smotra amaterskih dramskih društava, promocija *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, te pri kraju godine godišnji i božićni koncert.

Bit će nastavljeni i radovi na rekonstrukciji Hrvatskog doma

Tomislav Vuković je kandidirajući se za predsjednika istaknuo omasovljenje članstva, povezivanje s drugim hrvatskim udrugama i Hrvatskim nacionalnim vijećem, povezivanje s Crkvom, te omasovljavanje značajnih manifestacija kao što su *Dužionica* i prelo.

Marijanski festival

MONOŠTOR – KUD Hrvata *Bodrog* organizira sutra, 2. srpnja, *Marijanski festival*. Na festivalu će sudjelovati pje-

vačke skupine iz Gajića, Ivanovca, Donjih Andrijevac, Stanišića i Sombora, te domaćini *ŽPS Kraljice Bodroga*, *Bodroški bečari* i najmlađi članovi udruge. Početak je u 19 sati u crkvi sv. Petra i Pavla.

Likovna kolonija

STARI ŽEDNIK – Realizirajući dio godišnjih planiranih aktivnosti slikari Likovne udruge *Croart* u subotu, 25. lipnja, boravili su u Starom Žedniku gdje im je domaćin bila



Mira Malagurski. Na jednodnevnoj likovnoj koloniji sudjelovalo je 12 umjetnika. Radilo se u ambijentu seoskog dvorišta, a kao i uvijek u znak sjećanja i zahvalnosti slikari *Croarta* darivali su domaćici nekoliko nastalih radova.

Obljetnica HKD-a Šid

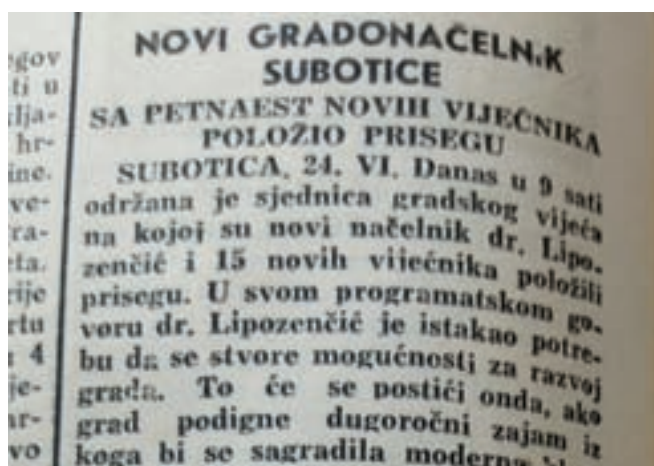
ŠID – Euharistijskim slavljem u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Šidu je 24. lipnja svečano obilježen crkveni god župe Šid i 12. obljetnica istoimenog Hrvatskog kulturnog društva. Udruga je osnovana 11. lipnja 2010. godine s ciljem njegovanja bogatstva hrvatskih običaja i tradicijske baštine. Tijekom proteklih godina osnovano je više sekcija: folklorna, tamburaška, dramska, muzička i likovna. Folklorna sekcija je bila najuspješnija u radu, te su se predstavili na raznim manifestacijama širom Srbije i regije. Posljednje dvije godine zbog pandemije koronavirusa došlo je do pauze u radu društva.

»Nažalost, naša udruga, kao i ostala kulturno-umjetnička društva, trpi posljedice koronavirusa. Trenutno pokušavamo ponovno pokrenuti rad svih sekcija i okupiti mlade da nam se pridruže. Cilj nam je ponovno pokrenuti folklornu i tamburašku sekciju, okupiti mlade u većem broju i potaknuti ih da se više angažiraju. Zainteresiranih ima i ja se nadam da ćemo u dogledno vrijeme aktivnije nastaviti s radom«, istaknula je dopredsjednica šidske udruge **Ana Hodak**.

S. D.

Đidin govor na sprovodu Stjepana Radića

25. lipnja 1939. – *Jutarnji list* piše da je 24. lipnja u 9 sati održana sjednica Gradskog vijeća u Subotici na kojoj su novi gradonačelnik **Ladislav Lipozenčić** i 15 novih vijećnika položili prisegu. Skupština je između ostaloga razmatrala prigovor HPD-a **Neven** protiv odluke gradskog poglavarstva da se jedan gradski klavir preda Mađarskoj čitaonici. Spomenuto društvo tražilo je klavir za sebe. Stanovište **Nevena** branili su **Radivoj Miladinović**



i **Ivan Poljaković**, a za Mađarsku čitaonicu se zalagao **Božidar Ristić**. Glasanjem je odlučeno da se klavir preda Mađarskoj čitaonici.

26. lipnja 1921. – *Neven* piše da je gradski kapetan Subotice **Andrija Mazić** (jedan od važnijih članova Bunjevačko-srpske narodne garde iz 1918.) smijenjen sa svoje dužnosti.

27. lipnja 1928. – *Dom* prenosi govor prvaka vojvođanskih Hrvata **Josipa Vukovića Đide** izrečen na sprovodu predsjednika Hrvatske seljačke stranke **Stjepana Radića** u Zagrebu. Između ostaloga Đido je umolio prisutne da »nikada ne zaboravi na onih 200.000 Bunjevačkih i Šokačkih Hrvata, da onda, kad hrvatski narod bude doživio potpunu slobodu, koja će u to čvrsto vjerujemo, niknuti iz vaše mučeničke krvi, da onda ne zaboravite na nas«.

28. lipnja 1913. – *Neven* označuje **Matu Vojnića** od Bajše (mlađeg) kao prepreku naporima **Paje Kujundžića**, **Vece Mamužića** i **Dušana Petrovića** oko uvođenja hrvatskog jezika u subotičke škole. List tvrdi da se on primio predsjedništva u Školskoj stolici (odboru) Subotice zato da osujeti težnje Hrvata. »Naoružan svim silama zvanične vlasti odgadjo je raspravu pitanja, mučio je, plašio je, nagovaro je, razvijavo je Bunjevce iz škulske stolice i pošlo mu za rukom razštrkat manjinu Bunjevaca



pri glasanju i sotim su se izgovarali prid vladom, da ni Bunjevcima ne treba njev jezik u školama, govorili su ovo, premda su sami svojim očima gledali kako su prvi put svi Bunjevci istrajali do zadnjeg časa, premda su znali, da su zato odgodili raspravu jer su Bunjevci složni i iztrajni bili za svoj jezik!«.

29. lipnja 1912. – *Neven* piše da će 29. lipnja (na dan sv. Petra i Pavla) **Antun Vojnić Tunić** održati svoju mladu misu u crkvi sv. Đurđa u Subotici. Ovaj događaj uveličat će pjevačko društvo Katoličke čitaonice sv. Đurđa.

30. lipnja 1917. – *Hrvatska njiva* piše o Hrvatima Bačke i Banata: »Dalje prema istoku, oko Kikinde u Torontalskoj županiji, imade također nekoliko šokačkih sela, kao hrvatska Keča, Klara pa Boka i Nezina. Tu susrećemo čista naša imena kao **Kauriće**, **Pozojeviće**, **Berkoviće** i t. d., zapravo pojedina ova obiteljska imena prevladuju i brojno u tim selima. Oko Pančeva imade također nekoliko sela, u kojima imade i Hrvata. U selu Starčevu (5-6 km. udaljeno od Pančeva) zatekao sam ih jedne nedjelje, kako uz svirku tambura igraju narodno kolo«.

1. srpnja 1920. – *Neven* piše da je 27. lipnja održana izvanredna skupština Pučke kase u Subotici. Predsjedao je **Marko Dulić**, a zapisnik je vodio **Matija Išpanović**. Prisustvovalo je oko 150 članova. **Joso Prčić** je predložio da u Beogradu otputuje jedna poklonstvena deputacija, koja bi ujedno zatražila da sinovi bačkih Hrvata ne vrše vojnu službu u Skoplju i Makedoniji, nego da ostanu u Subotici ili Bačkoj. Prijedlog je primljen jednoglasno s nadopunom **Mije Mandića**. Određeno je da poklonstvena deputacija krene 4. srpnja poslije podne. Izabran je poseban odbor za pripremu deputacije. Članovi tog odbora su: **Mijo Mandić**, **Stipan Vojnić Tunić**, **Blaško Rajić**, **Lajčo Budanović**, **Ilo Kujundžić**, **Marko Dulić**, **Miško Prčić**, **Tome Čović**, **Matija Išpanović**, **Josip Prčić** i drugi.

Artistička obitelj

Svojim osnivanjem 25. siječnja 2011. godine Hrvatska likovna udruga Croart hrabro je zakoračila u svijet umjetnosti. Ova monografija predstavlja sumiranje protekloga rada i prikaz ostvarenih rezultata, ali i svojevrsnu memorijsku bilješku za buduća pokoljenja. Udruga svojim radom oplemenjuje likovnu scenu našeg multikulturalnog grada, otvarajući prostor za rad ovdašnjim umjetnicima, ali i vodeći umjetnike iz drugih gradova Srbije te inozemstva

Hrvatska likovna udruga Croart iz Subotice predstavila je u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici 23. lipnja, monografiju *Naših prvih deset godina stvaranja lijepoga*. O knjizi su govorili urednik monografije **Dražen Prčić**, povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović** i novinar tjednika *Hrvatska riječ* **Davor Bašić Palaković**. Nakladnik ove monografije je HLU Croart. Glazbenim numerama program predstavljanja je uljepšao komorni sastav HGU *Festival bunjevački pisama*, a za poticaje radu ove udruge zahvalio se predsjednik HLU-a Croart **Josip Horvat**.

Memorijska bilješka

»Početna ideja realizacije ove monografije je potekla od predsjednika Croarta Josipa Horvata, zahvaljujući njegovoj kreativnoj i pokretačkoj energiji. U razgovoru smo se složili kako bi se trebala tiskati monografija o radu udruge i nakon tog razgovora od prije dvije godine uokvireno je sada 320 stranica u monografiji. Svojim osnivanjem 25. siječnja 2011. godine Hrvatska likovna udruga Croart hrabro je zakoračila u svijet umjetnosti i prepoznala likovno stvaralaštvo kao prostor univerzalnih vrijednosti. Okupljanjem poslenika likovne umjetnosti oko zajedničke ideje njen osnivač i predsjednik Josip Horvat neumorno se posvetio organizaciji brojnih tematskih kolonija i prigodnih izložbi nastalih djela, ali i drugim kreativnim oblicima socijalnog povezivanja umjetnika iz nekoliko susjednih zemalja. Plemenita ideja širenja dobrih likovnih vibracija vremenom je zaživjela na teritoriju Hrvatske, Mađarske i domicilne Srbije. Pored slika koje se broje u tisućama, za ovih deset godina stvorena su mnogobrojna prijateljstva i relacije među ljudima. Ova monografija predstavlja sumiranje protekloga rada i prikaz ostvarenih rezultata, ali i svojevrsnu memorijsku bilješku za buduća pokoljenja«, rekao je Dražen Prčić i naglasio da u budućnosti oni koji budu istraživali povijest Hrvata na ovim prostorima, sigurno neće zaobići ni ovu monografiju.

Zasebne slikarske poetike

Branimir Kopilović je istaknuo kako je monografija dobro strukturirana, dizajnerski jednostavna i pregledna uz obilje podataka o djelovanju udruge i njenih članova i članica, a da je pozamašan segment posvećen dvama najznačajnijim likovnim manifestacijama udruge. Riječ je o međunarodnim umjetničkim kolonijama *Panon* i *Stipan Šabić*.

»Možemo uočiti da je na platnima koja su nastajala na ovim kolonijama prisutno obilje likovnih dojmova i shodno tome zasebnih slikarskih poetika: prisutna je šarolikost i veliki raspon po pitanju likovnih motiva – lokalni motivi, portreti, autoportreti, slobodne apstraktne kompozicije, potom tehnika – ulja i akrili na platnu, akvareli, tuš, linorezi, kao i stilskih nastojanja pojedinaca – klasično figurativno slikarstvo, geometrijska i lirska apstrakcija. Šarolikost slikarskih opredjeljenja zasigurno je jedan od tipičnih osobina kolektivnih izložbi članova i članica udruge, te gostujućih slikara na navedenim kolonijama koje tako povezuju umjetnike od Beča do Skoplja, od Rumunjske do Slovenije. Raznolikost stilova, tehnika i likovnih postupaka kao prepoznatljiva karakteristika ove udruge ujedno su i pokazatelj njene otvorenosti ka novome, ka spajanju onoga tradicionalnoga s inovativnim, te spretnom balansiraju izvan etnocentričnih krugova.«

Branimir Kopilović je naveo kako su gotovo sve izložbe Croarta popraćene katalogima, što je vrlo značajno, te je ova monografija na jednom mjestu skupila sve te likovne dokumente te bogatom foto-dokumentacijom doprinosi kvaliteti ovoga izdanja koje će tako biti od koristi nekim budućim istraživačima likovne baštine, a posebno likovnih kolonija u Subotici i Vojvodini u periodu drugog desetljeća 21. stoljeća.

»Fotomonografija predstavlja jedan kvalitetan uvid za sve zainteresirane koji žele doznati više o radu Hrvatske likovne udruge Croart te jedan dokument istrajnosti njenih članova/ica koji neumorno stvaraju od samih početaka 2011. godine.«



Dokument za sva vremena

Kako je pred nama monografija desetogodišnjeg rada Hrvatske likovne udruge *Croart*, Davor Bašić Palković je istaknuo kako je njegov prvi dojam kada je monografiju uzeo u ruke bio veliki broj aktivnosti za jednu amatersku udrugu građana koja se projektno financira, nasuprot nekoj profesionalnoj likovnoj organizaciji ili nekoj muzejsko-galerijskoj ustanovi, što je pokazatelj da je u pitanju predan i menadžerski i stvaralački, likovni rad.

»Drugi dojam je inženjerska pedantnost prije svega predsjednika udruge Josipa Horvata i njegovih najbližih suradnika koji su sačuvali i grupirali sve ove silne podatke i fotografije, te ih na koncu posložili u knjigu. Treba im zahvaliti na tome. Svojim radom, ali i s ovom monografijom, *Croart*, koja nosi i hrvatski predznak, ostaje upamćena kao bitna udruga u kulturi vojvođanskih Hrvata. Udruga koja kroz međunarodnu umjetničku koloniju njeguje sjećanje na likovnog pedagoga i slikara **Stipana Šabića**, članica udruge bila je veteranka **Ruža Tumbas**, koja je preminula 2017., kojoj je udruga organizirala izložbu u povodu 60 godina stvaralaštva, ponosni su što je njihova članica velikanka naive **Cilika Dulić-Kasiba**, koja je također imala svoju samostalnu izložbu u povodu 60 obljetnice stvaranja u organizaciji ove udruge. Udruga je organizirala i manju izložbu u čast subotičkom slikaru, scenografu i dizajneru **Gustavu Matkoviću**. Naravno, i nikako manje važno, udruga okuplja i umjetnike iz hrvatske zajednice, kako amaterske tako i profesionalne, oni sudjeluju na njezinim kolonijama i izložbama. Također, udruga svojim radom oplemenjuje likovnu scenu našeg multikulturalnog grada, otvarajući prostor za rad ovdašnjim umjetnicima, ali i dovodeći umjetnike iz drugih gradova Srbije te inozemstva te tako stvarajući mogućnost za vrlo važan aspekt – a to je razmjena iskustava, stilova, poetika», rekao je Davor Bašić Palković i naglasio kako

je posebnost kod ovakvih aktivnosti i da umjetnici sa strane, inozemstva, slikajući lokalne motive, daju novi pogled na nama poznate pejzaže, građevine i ljude.

»Monografija je dokument koji ostaje za sva vremena, no po meni najvažnije je da slikari stvaraju, da su okrenuti stvaralačkom činu nasuprot svim nemilim izazovima i krizama današnjice, te da se okupljaju u zajedništvu likovnih susretanja, jer, na koncu, što je čovjek bez drugog čovjeka? Bio on likovni stvaralac ili ne. *Croart* je svojevrsna artistska obitelj, zajednica u kojoj jedni drugima možemo i trebamo biti inspiracija i potpora. Iako je monografija tiskana povodom desete obljetnice, otići ću malo unaprijed do sadašnjeg trenutka i kazati sljedeće: Želim vam sretnih 11 i pol godina rada, te još puno aktivnosti – od jednodnevnih okupljanja s četkicom i bojama u ruci do onih višednevnih kolonija koje su sada već zaštitni znak udruge. Živili!«.

Na koncu predstavljanja monografije, predsjednik HLU *Croart* **Josip Horvat** se zahvalio osnivačima udruge, slikarima i svima koji su pomagali rad udruge, kao i timu koji je surađivao prilikom izrade monografije.

»Osnivači HLU *Croart* su 25. siječnja 2011. godine utemeljili društvo koje će kroz likovno stvaralaštvo čuvati, njegovati i poticati kulturnu baštinu Hrvata u Srbiji. Tim činom su započeli rad na stvaranju 'svoga jedinstvenog ključa' koji otvara vrata kulture i tradicije jednog naroda. Ovom monografijom, svojevrsnom škrinjom kulture i baštine, nastoji se za buduća vremena sačuvati desetljeće rada naše udruge. Na svojim brojnim stranicama monografija ponosito prkosi zaboravu, a svojom bogatom sadržinom ostavlja vječni trag u kulturnoj povijesti Hrvata sa sjevera Bačke. Jedan epoha stvaranja lijepoga je završena. Deset godina rada i stvaranja, druženja i učenja je iza nas, a novo vrijeme je pred nama«, rekao je Josip Horvat.

Zvonko Sarić

Objavljena nova knjiga prim. dr. med. Marka Sentea

Otrgnuto od zaborava – Naši liječnici

U nakladi Matice hrvatske Subotica nedavno je objavljena knjiga poznatog i priznatog subotičkog liječnika, otorinolaringologa prim. dr. med. **Marka Sentea** *Otrgnuto od zaborava – Naši liječnici*.

Nakon one iz 1997. posvećene povijesti otorinolaringologije u Subotici, dr. Sente i u svojoj drugoj knjizi prožima povijest i medicinu, no ovoga puta kroz biografije 22 liječnika, gotovo svih podrijetlom bunjevačkih Hrvata. To ju čini jedinstvenom i posebno vrijednom, jer je tek o nekolicini njih pisao jedino prim. dr. **Emil Libman** u svojoj knjizi *Istaknuti lekari Subotice (1792. – 1992)*.

Potica za pisanje ove knjige bila je monografija *Lekari nacionalnih manjina u zdravstvu Vojvodine u prvoj polovini XX veka*, objavljena u Novom Sadu 2009. godine, u kojoj, prema riječima autora, nema niti jednog pripadnika hrvatske nacionalne manjine.

»Činjenica da se u ovom zborniku radova Društva za istoriju zdravstvene kulture Vojvodine, vojvođanskog ogranka Srpske akademije medicinskih nauka Srpskog lekarskog društva, iz meni nepoznatih razloga, nije našlo mjesta niti za jednog liječnika podrijetlom Hrvata Bunjevca, i to u vremenskom kontekstu u kojem je hrvatska zajednica u Vojvodini bila veoma brojna i aktivna, i kao takva dala značajan doprinos u političkom i kulturnom životu Vojvodine i Srbije, pobudila je u meni želju da ovim prilogom dopunim navedenu monografiju i ispravim propušteno«, ističe u uvodnoj riječi svoje knjige dr. Sente, dodajući kako nije imao pretenzija donositi historijski sud o značaju liječnika o kojima je pisao, za Vojvodinu, Srbiju, niti hrvatsku nacionalnu zajednicu već je zadatak koji je sebi postavio bio prikupiti što više pisanih dokumenata, sjećanja, fotografija, kako bi njihovi životi bili prikazani, ne samo u medicinskom, već u što širem opsegu.

Tako će čitatelj, zahvaljujući vrijednoj arhivskoj građi koju je autor tijekom dužeg vremenskog istraživanja i nalazio u Povijesnom arhivu Subotica, arhivu subotičke Gradske bolnice, starom tisku (*Neven, Subotička Danica, Bácskai Hírlap* i dr.), literaturi, te putem kazivanja najbližih srodnika, saznati o brojnim i važnim doprinosima 22 liječnika koji su živjeli i radili koncem XIX. i tijekom XX. stoljeća kako u svojoj struci, tako i političkom i društvenom životu bunjevačkih Hrvata. To su: **Josip Antunović, Vranje Sudarević, Josip Čović, Luka Mardešić, Bela Ostrogonac, Ivo Crnković, Đeno Pančić, Ante Šokčić, Stjepan Peić, Stipan Filipović, Lajčo Kovač, Ruža Mačković, Stipan Peić Tukuljac, Stipan Zomborčević, Andrija Cvijin, Geza Kubatović, Gabrijela Rudić-Skenderović, Marija Mardešić-Höbl, Dragutin Šimić, Antun Mačković, Dragutin Crnjaković i Ružica Crnjaković.**

Ovom je knjigom, kako još navodi u svom uvodu dr. Marko Sente, imao dva cilja:



»Prvi je pokazati da su na ovim prostorima živjeli i da još uvijek, iako u znatno manjem broju, žive liječnici Hrvati Bunjevci, sada kao nacionalna manjina, koji su svojim radom značajno pridonijeli očuvanju i unaprjeđenju zdravlja svojih sugrađana, napretku zdravstvene službe, a neki su bili i veoma aktivni u društvenim događanjima u svoje vrijeme, te su zaslužili da budu zapamćeni. Drugi cilj bio je prikupiti što više podataka na jednom mjestu kako bi se i šira javnost upoznala s njihovim radom i dostignućima, te ih u svojim sjećanjima sačuvala od zaborava.«

U svojoj recenziji za ovu knjigu ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica **Stevan Mačković**, navodeći među ostalim kako obrada ove teme daje doprinos kako boljem sagledavanju uloge pojedinaca tako i šire društvene slike, također ističe:

»Pored doze otkrivanja novih spoznaja o odabranim ljudima i okružju u kome su živjeli i djelovali, rukopis nas podsjeća i na procese koji su trajali krajem XIX., u XX., a nastavljaju se i u XXI. stoljeću. Riječ je o tome da mnogi mladi s ovih prostora završavaju studije u Hrvatskoj, odlaze u Hrvatsku ili dalje na Zapad... Zbog svega toga smatram da rukopis predstavlja značajan doprinos, kako povijesti zdravstva na ovim prostorima tako i boljoj spoznaji o ulozi koju su obrađene ličnosti svojim radom i cjelokupnim djelovanjem imale u našoj društvenoj sredini ali i šire.«

Urednica knjige *Otrgnuto od zaborava – Naši liječnici* je **Ivana Petrekanić Sič**, lektor **Zlatko Romić**, korektor **Mirko Kopunović**, za grafičko oblikovanje i dizajn bio je zadužen **Boris Cupać**, a tiskala ju je *Rotografika* Subotica.

Knjiga se po cijeni od 1.500 dinara može kupiti u subotičkoj knjižari *Danilo Kiš*.

H. R.

ZKVH na 25. Đakovačkim susretima hrvatskih književnih kritičara

Dobitnici Nagrade *Julije Benešić* jubilarnih, 25. Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara, održanih 23. i 24. lipnja, su književna kritičarka, prevoditeljica i znanstvenica **Željka Lovrenčić** za knjigu kritika *Samo kritično, molim* i kazališna kritičarka **Anđela Vidović** za niz kritika objavljenih u elektroničkim i tiskanim medijima. Lovrenčić je pripala Nagrada *Julije Benešić*, a Vidović istoimena *Povelja uspješnosti*.

Nagrade su im prvoga dana Susreta uručili predsjednik Društva hrvatskih književnika (DHK) **Zlatko Krilić**, predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Đakovu **Robert Francem**, izaslanik ministrice kulture i medija dr. **Dražen Kušen**, te predsjednik Povjerenstva za dodjelu Nagrade i Povelje Susreta dr. **Goran Rem**.

U đakovačkom Centru za kulturu organizatori Susreta, Ogranak Matice hrvatske u Đakovu i DHK – Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski Osijek, uz potporu Ministarstva kulture, Grada Đakova i Fonda za kulturu DHK-a, priredili su bogat program, uz brojna književnokritičarska imena, predstavivši i ovaj put dio nove produkcije.

U ime Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Susretima je na obljetnici čestitala i **Katarina Čeliković** rekavši kako Susreti njeguju riječ o riječima. Tijekom programa prvoga dana predstavljen je kratki film o početcima Susreta autora **Zlatka Mesića**, potom je predstavljen rad i najnovija knjiga **Josipa Cvenića** *Gradonačelnik u secesiji*. U nastavku je održan okrugli stol »Hrvatska književna kritika u proteklih 25 godina« na kom su sudjelovali dr. **Jasna Horvat**, dr. **Goran Rem**, **Franjo Nagulov**, **Davor Ivankovac**, **Ivan Baković** i **Ivan Sivrić**, a moderator je bio **Mirko Ćurić**.

Predstavljena knjiga Katarine Čeliković

Susreti su nastavljeni idućega dana u Gradskoj knjižnici, gdje su predstavljeni *Zbornik XXII* (Hrvatska književna kritika u Vojvodini), *Zbornik XXIII* (Hrvatska književna kritika u BiH) i *Zbornik XXIV* (Dvadeset i pet godina Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara). Predstavljena je i knjiga Katarine Čeliković *Književnost u zrcalima – ogledi književnosti Hrvata u Vojvodini* te pjesnička zbirka *Stara duša u ruhu avangarde* **Helene Mamich**.

Ovom je prigodom Čeliković, predstavljajući *Zbornik XXII*, ukazala na specifični položaj hrvatske manjinske zajednice koja ove godine obilježava dvadesetu obljetnicu manjinskog položaja, a jednako tako književnosti i književne kritike Hrvata u Vojvodini, u Srbiji. Istaknula je kako povijest ove regionalne književnosti bilježi više tisu-

ća naslova, no ne prati ju književna kritika, koja bilježi tek desetak naslova. Bez kritičkog odnosa nema interpretacija napisanoga, tumačenja i samokritičnosti. Predstavila je šest mladih književnih kritičara zastupljenih u *Zborniku XXII*: **Davora Bašića Palkovića**, **Ivanu Andrić**, **Nevenu Mlinko**, **Darka Baštovanovića**, **Klaru Dulić-Ševčić** i **Vladimira Nimčevića**. Specifični položaj hrvatske književnosti u Vojvodini predstavila je slikom djeteta s posebnim potrebama koje želi biti blizu majke, pa tako i Hrvati u Vojvodini, u Srbiji imaju stalnu potrebu i želju biti



integrativni dio hrvatskog naroda, integrativni dio književnog prostora koji će majčinski uključiti i književnost hrvatskog naroda izvan domovine, što do sada nije bio slučaj.

Posebnu pozornost posvetila je narodnoj književnoj baštini koja je u njezinoj knjizi zauzela veći dio što samo po sebi govori o temama njezina pisanja. Najveći među njima, **Balint Vujkov**, kojemu se autorica iznimno divi, posvetio je svoj život skupljanju, zapisivanju i objavi usmene narodne književne baštine Hrvata ne samo u Vojvodini već u širem panonskom prostoru. Ovom je prigodom Katarina Čeliković uručila najnoviju knjišku produkciju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata ravnateljici đakovačke knjižnice **Kristini Podgornik**.

U programu su sudjelovali **Ivan Baković**, **Ivan Sivrić**, **Srećko Marijanović**, Katarina Čeliković, **Mirko Ćurić**, **Helena Mamić** (sopran), **Dario Kustura** i duet **AH – Sanja Hajduković** i **Josip Molnar**, nastupili su u glazbenom programu Susreta.

Na kraju ovog susreta predsjednik Društva hrvatskih književnika (DHK) **Zlatko Krilić** zahvalio je sudionicima na svim prinosima tijekom dvaju dana susreta, jer su susreti otvorili teme, pokazali kako književna kritika, kao najzahtevnija i najnezahvalnija kategorija ima mlade nade.

/ZKVH/

Proslavljeno Gerardovo 2022. u Somboru

Hodočašće sluzi Božjem

U somborskoj karmelićanskoj crkvi, na dan smrti, tj. rođendana za nebo, o. **Gerarda Tome Stantića**, 24. lipnja, proslavljeno je tradicionalno Gerardovo. U zajedništvu sa svećenicima Subotičke biskupije, svetu misu je predvodio i propovijedao katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Program prije mise priredili su vjeroučenici osnovnih škola Subotičke biskupije predvođeni svojim katehisticama, a sastojao se od prigodnih pjesama i scenske igre posvećene životu oca Gerarda.

Propovjednik je podsjetio vjernike na »jednog ponižnog, marljivog i dragog svećenika« čiji je grob u ovoj

crkvi. Rekao je kako je »otac Gerard tražio Isusove vjernike u danima oblaka i mraka za vrijeme ratova. Zato ljudi i danas traže njegovu pomoć kad su bolesni, kad se boje, kad ne mogu imati djece. Traže Gerardovu pomoć i đaci i studenti. Njegovu pomoć traže ljudi svih naraštaja.« Svoju propovijed zaključio je porukom svima koji su u potrebi, da mole kako bi otac Gerard što prije bio proglašen blaženim i svetim, da nas i dalje zagovara.

Nakon mise svećenici i vjernici su se uputili na grob oca Gerarda gdje je izmoljena molitva, a mnogi su i nakon toga ostali moliti za svoje potrebe.



Časna sestra podrijetlom iz Bođana

Zlatni zavjeti s. Berhmane Katić



Među 12 Milosrdnih sestara sv. Križa, koje su 25. lipnja u Đakovu proslavile 50 godina od prvih redovničkih zavjeta, je i s. **Berhmana (Marta) Katić**. Rođena je 13. lipnja 1946. godine u Bođanima, gdje je primila sakramente i završila osnovnu školu, a zatim su ju roditelji upisali u Tehničku školu u Borovu. U vukovarskoj crkvi je susrela sestre sv. Križa i poželjela poći u samostan, ali je otac želio da najprije završi školu. Nakon što je odradila još dvije godine u kombinatu u Borovu, jer je dobivala stipendiju, dala je otkaz i 1967. godine stupila u samostan u Đakovu. Tu je završila katehetsku školu, redovničku formaciju, položila prve zavjete 22. 4. 1972. Kao katehistica i sviračica djelovala je u raznim župama, a danas je u Vinkovcima.

Iako je teško oboljela, s. Berhmana je nastavila raditi i u školi i u župama.

»Kako je cijeli život radila s ljudima raznih profila i zanimanja, a kao milosrdna sestra imala poseban osjećaj za siromahe, s. Berhmana je, došavši u mirovinu, započela novi apostolat. Na ulici su joj prilazili siromasi i molili komadić kruha. Koliko je mogla, sestra im je pomagala. Najprije za Božić i Uskrs, a onda je čula da u pekarama ostane na kraju radnog vremena kruha pa je zaredala s molbom da dobije taj kruh za potrebite. Tako je započeo projekt 'Kruh milosrđa' 2006. godine, kada je s dvojicom volontera započela

Pjevanje su na misi animirali Katedralni zbor *Albe Vidaković* iz Subotice i zbor Zbor župe Imena Marijina *Laudanti* iz Novog Sada.

Hodočasnici koji su autobusima i privatno pristigli iz Subotice, Đurđina, Male Bosne, Sombora i drugih župa, zahvalio je o. **Tiho Radan** od Kraljice Mira OCD, vicepostulator kazuze za proglašenje blaženim i svetim o. Gerarda.

Brojni vjeroučenici došli su u somborsku karmelićansku crkvu na omiljeno im Gerardo-vo. Mogi od njih sudjelovali su svojim likovnim i literarnim radovima na natječaju s temom »Vjera, ufanje i ljubav«, neki su pjevali, predmolili molitvu, a prije svete mise u scenskoj igri su predstavili dio života oca Gerarda.

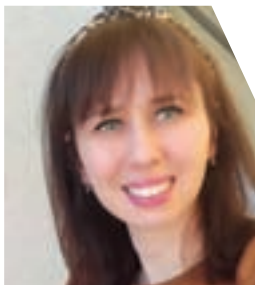
Poslije mise u samostanskom dvorištu je katehistica **Zorica Svirčev** podijelila veliki broj nagrada autorima najboljih radova. Potom je uslijedila igra, zabava, druženje...

K. Č.

razvoziti kruh siromasima. Neri-jetko se događalo da je već bila noć kada su bili gotovi i onda su shvatili da neće moći dugo izdržati. Zato se sestra obratila gradonačelniku Vinkovaca **Mladenu Karliću** i kod njega naišla na razumijevanje. On im je dao prostor i tako su započeli projekt koji traje sve do danas, uz potporu župana Vukovarsko-srijemske županije i drugih dobrotvora«, kaže s. **Estera Radičević**, nekadašnja poglavarica ove družbe.

Za ovaj svoj rad s. Berhmana je u povodu Dana grada Vinkovaca 2013. godine dobila zlatnu plaketu *Grb grada Vinkovaca* za izniman humanitarni rad i organiziranje pomoći socijalno ugroženim građanima.

M. T.



Svi smo pred Bogom jednaki

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svi smo međusobno različiti. Ponekada se razlike ističu kao nešto pozitivno i poželjno, a nekada oni koji su različiti zbog toga trpe. Međutim, sve nas povezuje Kristov križ, te pred tom vezom svaka razlika gubi svoj smisao. O tome govori i apostol Pavao u Poslanici Galaćanima (usp. Gal 6,14-18).

Novo stvorenje

Židovi su uvijek sebe smatrali superiornijim od drugih naroda, budući da su bili Božji izabrani narod. Pogane su toliko odbacivali da su se smatrali obredno nečistima ukoliko bi došli u kontakt s njima. Međutim, dolazi Isus Krist i stvara novi narod Božji. Čovjek se više ne mora roditi kao Židov kako bi pripadao odabranima. Taj narod nadilazi granice naroda i narodnosti, a dio njega se postaje vlastitim izborom, bez obzira na ono što je netko po rođenju. No, Židovi u prvim vremenima kršćanstva nisu to mogli lako razumjeti i prihvatiti. Za njih su pogani i dalje bili ljudi drugog reda. Te je bilo potrebno poučiti ih, kako bi mogli odbaciti takav stav.

Pavao Galaćanima poručuje: »Uistinju, niti je što obrezanje niti neobrezanje, nego – novo stvorenje.« (Gal 5,15). Što smo bili prije, postaje nevažno, jer krštenjem postajemo novo stvorenje, dijete Božje, dio Božjega naroda. Sve što nas je do tada razlikovalo i sve što nas i dalje razlikuje, sporedno je, za Boga nebitno. Krštenjem se rađamo na novi život u kojem Bog dokida staleže, klasne i sve druge razlike, te nas sve gleda isto i sve nas ljubi isto. U prvim vremenima, kada su se ljudi krstili kao odrasli, jer su uistinu odabrali vjerovati u Krista i živjeti po njegovom nauku, u njihovom se životu i očitovala novost koju donosi Krist onima koji ga ljube.

Pavlove nas riječi i danas podsjećaju da, unatoč svim razlikama koje

postoje među ljudima, svi smo ipak isto – Božja ljubljena djeca, njegov izabrani narod. Nitko nije privilegiran, niti manje vrijedan. Jedino je potrebno da primimo krštenje, koje nas sve izjednačava pred Bogom. Što će dalje biti i kako će naš odnos s Bogom teći, ovisi isključivo od nas samih. Svima nam je dana jednaka prilika.

Novost treba biti vidljiva

Prilike su danas drugačije. Čovjek ne prima krštenje kao rezultat osobne vjere, kao u počecima, već je naše ono izraz vjere naših roditelja. Zato mi onu novost koju baštinimo krštenjem, trebamo oživljavati tijekom svoga života i dopustiti joj da postane vidljiva. Netko živi u kršćanskom okruženju, te stalno nastoji biti prepoznatljiv u svijetu kao vjernik. No, netko ne. Zbog različitih uzroka, iako kršten, živi daleko od Krista i Crkve, te u jednom trenutku, potaknut nekim događajem, doživi obraćenje. U zajednicama tada često naiđu na atmosferu, kakva je u prvim vremenima bila u odnosu Židova i pogana. Osjećaju se neprihvaćeno, jer su novopridošli, a oni koji su tu stalno smatraju se boljima i važnijima, zaboravljajući da smo Bogu svi jednako važni.

Pavlove nas riječi ove nedjelje podsjećaju na novo stvorenje koje smo postali krštenjem. Ta novost nas sprječava da se prilagođavamo ovom svijetu. Ona nas čini dijelom Božjega naroda i dana nam je kao prilika da se jednoga dana susretnemo s Kristom u Nebu. Također, Pavao nas podsjeća i na jednakost svih nas pred Bogom. Koliko sami želimo da smo Bogu bliže i da smo ljubljeni i važni, toliko to vrijedi i za svakoga našeg brata koji je krštenjem postao također dio Božjega naroda. Ta jednakost pred Bogom nam je poticaj na ljubav, poštovanje, podršku i sve ono što kao brat kršćanin trebamo pružiti svome bratu.

Zanat koji je ostao samo u sjećanjima

Morovički čamdžija



»Čamci se ne prave od furnirskog drveta, što je u posljednje vrijeme praksa nekih proizvođača, nego od sušaca, kvalitetnog drveta isječenog u daske, koje se suše u hladu na propuhu 10 do 18 mjeseci, prirodnim putem. Jeftino drvo se osuši i to je 'jeftina čorba bez mesa'«, kaže čamdžija iz Morovića Jakov Okrugić

Drveni čamci danas su rijetkost. Kvalitetni drveni uglavnom su zamijenjeni plastičnim čamcima koje je, prema mišljenju ribara, lakše održavati. Napretkom novih tehnologija sve su rjeđi majstori koji izrađuju drvene čamce. Osamdesetpetogodišnji **Jakov Okrugić** iz Morovića svojedobno je bio nadaleko poznat po tom poslu. Po zanimanju je bio kolar. Radni vijek proveo je u *Šumariji* u Moroviću i jedini je kao sjekač s motornom pilom u ruci tamo radio sve do mirovine. Budući da je vremenom sve manje bilo konja, pa su se samim tim prestala praviti zaprežna kola, prekvalificirao se i u slobodno vrijeme počeo praviti drvene čamce. Danas sa suprugom **Đenk**om živi u Moroviću i ponosno čuva uspomene na to vrijeme.

Posao u Šumariji

»Odrastao sam u Moroviću. Tijekom Drugog svjetskog rata moja obitelj je protjerana iz Morovića i zapaljena nam je kuća. Vratili smo se u Morović 1944. godine i uselili se u trošnu kuću koju smo obnovili. Na placu pored crkve od šupe smo napravili dva odjeljenja gdje smo živjeli nas sedmero: baka, djed, moji roditelji i nas tri brata **Marko**, **Matija** i ja. Bilo je teško odrastati u prvim poslijeratnim godinama. Tada sam imao osam godina, ali sam zajedno s ocem i

braćom radio sve, kako u kućanstvu tako i u polju, kako bismo imali od čega živjeti. Nijedan posao mi nije bio stran«, kaže Jakov Okrugić.

Kad je odrastao za zanat, otac je njega i njegovu braću savjetovao za buduća zanimanja. Najstariji brat se bavio poljoprivredom, najmlađi je završio školu i kasnije fakultet, a djed Jaša izučio je kolarski zanat.

»U to vrijeme u Moroviću je postojala *Šumarija* kojoj je to zanimanje bilo potrebno. Zanat sam izučio u Moroviću kod jednog starog majstora. Bio je samo kolar, nije bio univerzalni majstor. Proveo sam kod njega četiri godine, a zatim kod drugog majstora u *Šumariji*, također četiri godine. Bio je vrlo sposoban i od njega sam puno naučio. Na sreću, u Moroviću smo imali šume. U šumama je uvijek bilo 'lako' doći do novca. U to vrijeme nije bilo cesta ni traktora i balvani su se morali splaviti. U tu svrhu bili su potrebni čamci. Meni je posao išao od ruke. U početku sam sve radio ručno i kvalitetno. Zato su me često zvali u *Šumariju* da izrađujem dijelove za kola i sve ostalo što je bilo potrebno«, kaže djed Jaša.

Čamci za ribare iz Bačke Palanke i Vukovara

Prvi rad koji je izradio rukom bio je rem za svinje i prvi čamac je napravio 1956. godine.



»Kada sam završio zanat, tati sam napravio nova šinska kola, nekoliko drvenih drljača i valjak. Sve ručno uz pomoć pile, nakon čega sam ih 'faustovao' i uz pomoć hoble, oblikovao. U to vrijeme u *Šumarji* su postojali 'parizeri', veliki teški kotači koji su nosili debele balvane. Njih sam također popravljao za *Šumarju*. Pravio sam i tzv. čuprijice (mostove), uz pomoć kojih se preko kanala ulazilo u šumu. Prvi čamac sam napravio 1956. i taj događaj je bio službeni. Moji roditelji kupili su topolovo drvo, izrezali ga i kad se drvo osušilo, napravio sam čamac. U to vrijeme on je bio jedini novi čamac u selu. Nakon toga se nadaleko pročulo za mene. Prve čamce sam pravio za manje novca kako bih imao više mušterija. Ljudi su mi dolazili od Čačka pa sve do Zagreba. Najviše su mi dolazili ribari iz Bačke Palanke i Vukovara. Osim što sam znao napraviti čamac, umio sam ga tako zagladiti da se odmah 'oči zalijepe njega'. Sve sam to postizao dobrim, kvalitetnim i upornim radom. Za deset godina, od 1975. do 1985. godine, napravio sam puno čamaca, ne znam koliko. Samo za *Šumarju* sam napravio više od 20 čamaca.«

Tek kasnije je kupio strojeve. Najprije stroj za obradu drveta, ručnu hobljalicu i vremenom druge potrebne alate, uz pomoć kojih je lakše i brže radio svoj posao. Za samo 15 minuta uspijevao je napraviti držaljice. Svoj talent je prenio na sina Petra, ali zbog napretka nove tehnologije, njegov posao nije išao dobro.

»Danas nema čamdžija. Plastika je istisnula drvene čamce i svu drvenariju. Nažalost, nijedan čamac nisam sačuvao za sebe. Čamci se ne prave od furnirskog drveta što je u posljednje vrijeme praksa nekih proizvođača nego od sušaca, kvalitetnog drveta isječenog u daske, koje se



suše u hladu na propuhu 10 do 18 mjeseci, prirodnim putem. Jeftini trupac se osuši i to je 'jeftina čorba bez mesa'. Zato se ljudi danas sve više odlučuju za kupnju plastičnog čamca koji se može oštetiti, ali se uz pomoć ljepljive može zalepiti«, kaže na kraju razgovora djed Jakov.

S. D.



Piše: Katarina Korponaić

Nestali subotički kutak



Na uglu Segedinske ceste i ulice Pála Pappa, gdje se od prije nekoliko godina nalazi parking tržnog centra, desetljećima je postojala kuća, a u njoj kavana s ulazom na kutu objekta. Iako nije imala glamur luksuzno uređenih ugostiteljskih objekata, ostala je u sjećanju mnogih, napose što se nalazila uz najfrekventniju gradsku cestu. Tom trasom od centra grada ka nekadašnjoj industrijskoj zoni (*Elektroremont, Toplana, Elektrovojvodina, Sever, Partizan, Aurometal...*), gdje je do prije četvrt stoljeća bilo zaposleno nekoliko tisuća Subotičana, svakog radnog dana prolazile su kolone biciklista, autobusa, pješaka i, znatno manje nego danas, automobila. »Zgodne« usputne stanice bile su i kave, uključujući i spomenutu s imenom *Jadran*. Kada je *Jadran* zatvoren početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, na nekoliko godina zamijenila ga je diskoteka

Stars (otvorena u ljeto 1993. godine), te se i mlađi ljudi dobro sjećaju ovog subotičkog kutka.

Zanimljiv dokument sačuvan u Povišnom arhivu prikazuje koja su imena nosile subotičke gostione, bifei i restorani 1970. godine, objedinjeni u Ugostiteljsko poduzeće. Tada je Skupštini općine Subotica upućena molba za izdavanje odobrenja za postavljanje svijetlećih natpisa na objektima: *Mala bašta, Biser, Triglav, Lovac, Toplice, Jadran, Skadarka, Zagreb, Beograd i Spartak*.

Jadran je svrstavan u grupu bifea, sasvim običnog vanjskog izgleda, kao što su bili i drugi ugostiteljski objekti u gradu i okolici, ali se, ipak, smatrao vrlo ugodnim mjestom s kvalitetnim orkestrima, ponudom roštilja i bilijar stolovima. Ista zgrada ucrtana je i na karti grada 1928. godine.

Gornja fotografija, osim što prikazuje spomenuti ugostiteljski objekt, podsjeća na važan gradski događaj polovicom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je od Aleksandrova do Palića u nekoliko faza proširen put. Tada su, nažalost, za sva vremena nestale i tramvajske tračnice sa subotičkih ulica.



Starčevački tamburaš i učitelj tambure

Kulturno-zabavni i sportski život Hrvata u Starčevu bio je bogat i raznovrstan od početka pa sve do posljednjeg desetljeća XX. stoljeća. Postojalo je folklorno društvo, amatersko dramsko društvo koji su često nastupali, kako u svom mjestu tako i diljem bivše Jugoslavije, a tu je bio i poznati nogometni klub *Borac* u kojem su također igrali gotovo svi Hrvati.

U Starčevu je također početkom prošlog vijeka, točnije 1911. godine, formiran prvi tamburaški orkestar, a osnovali su ga Starčevci s priložene fotografije iz 1922. u vlasništvu **Zvonimira Pavlića**, čiji je djed **Nikola Pavlič** (sjedi, prvi s lijeva), bio voditelj ovog orkestra.

»Moj djed je bio samouki tamburaš, ali je perfektно svirao tamburu budući da ga je otac od šeste godine vodio u susjedno selo Omoljicu gdje ga je sviranju podučavao jedan učitelj njemačkog podrijetla, inače školovani muzičar. U svojoj 17. godini okupio je ove ljude s fotografije i osnovao orkestar, koji je bio prvi i jedini u to vrijeme u Starčevu. Dosta dugo su bili aktivni, svirali su i u Pančevu po kavanama, godinama u jednom hotelu u Skoplju, te po čitavoj Srbiji u svadbama. Uglavnom, bili su poznati i popularni na prostoru bivše Jugoslavije. Svirali su ovdašnju tamburašku glazbu, potom starogradsku, imali su veoma širok repertoar. Kulturni život u Starčevu je bio veoma bogat i nastupali su često na raznim priredbama«, kaže Zvonimir Pavlič, dodajući kako je orkestar prestao s radom kada su se na glazbenoj sceni pojavile harmonike.

Negdje '49.-'50. godine, dolaskom nove vlasti, počelo se s obilježavanjem Dana Republike, Dana borca, Dana ustanka, Praznika rada. Uoči tih praznika, večer prije, su se održavale akademije i za te je potrebe Nikola Pavlič, kao poznati i priznati starčevački tamburaš s dugogodišnjim iskustvom, angažiran da s dječjim tamburaškim orkestrom (kojeg je također on osnovao) nastupa na proslavama s izvedbom himne i drugih tada aktualnih glazbenih kompozicija.

»Moj djed je bio plaćen od škole i tadašnjeg rukovodstva u selu da dva puta tjedno drži zainteresiranim učenicima sate tambure. Radio je posebno s muškim i posebno sa ženskim dječjim tamburaškim orkestrom. S tom je djecom također nastupao i na raznim natjecanjima u Vojvodini i oni su svirali van konkurencije, jer su bili toliko dobri, a i svirali su ozbiljne stvari (himnu, *Internacionalu*,

crkvenu glazbu itd.) za razliku od ostalih koji su uglavnom nastupali s narodnim pjesmama. To je radio sve do svoje smrti 1963. godine. Čak i kad je već bio jako bolestan i kad se nije mogao kretati, djeca su dolazila kod nas kući da ih uči. Ja sam također volio muziku, ali me djed nije htio učiti jer nije želio da se s tim bavim u životu. Imao sam 21 godinu kad je preminuo, tako da sam dugo bio



uključen, odnosno pratio sam kako uči djecu, išao sam s njim i na probe«, prisjeća se sa sjetom, ali i ponosom Zvonimir Pavlič.

Također, Nikola Pavlič je 35 godina bio kantor u starčevačkoj crkvi sveti Mauricius, gdje su on i njegova supruga, Zvonimirova baka, tijekom tih godina bili poslužitelji, a bio je i zvonar.

»Kada je već bio stariji, taj zadatak je povjerio meni i tada se zvonilo u podne, a budući da je veliko zvono, ono se čulo i u poljima da ljudi znaju koje je vrijeme, te u 18 sati popodne.«

Zvonimirov je djed, koji ga je inače othranio zajedno s bakom, rođen u Starčevu, ali je podrijetlom iz Korduna, iz Batnoge kod Slunja, a pretci su mu doselili na ove prostore oko 1850. godine.

Na priloženoj fotografiji stoje: **Joža Čuta**, **Josip Poljak**, **Pleša** i **Toma Pavlič** (Nikolin rođeni brat), a sjede: Nikola Pavlič i **Ivan Pleša** sa suprugom (u sredini), koja je bila vokal u orkestru.

I. Petrekanić Sič

Predvoditelji *Dužijance malenih* – **Andrija i Ema**

Mali bandaš i bandašica na *Dužijanci* također imaju svoju dužnost i obvezu. Tijekom ratnih godina (I i II svjetski rat) bili su nositelji žetvenih svečanosti i možemo reći da zahvaljujući njima *Dužijanca* ima kontinuitet više od stotinu godina. Posljednjih petnaest godina djeca uz središnju proslavu *Dužijance* imaju i svoju zahvalu – *Dužijancu malenih*.



Čast biti malim bandašem i malom bandašicom ove godine je pripala **Andriji Kujundžiću** i **Emi Ivković**.

Andrija je učenik trećeg razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u OŠ *Matko Vuković* u Subotici, ima deset godina i dolazi iz župe Uskrsnuća Isusova, gdje je redoviti ministrant. Treće je dijete u obitelji **Miroslava** i **Jelene Kujundžić**, te ima dvije starije sestre: **Terezu** i **Antoniju**.

U slobodno vrijeme Andrija se igra s prijateljima, vozi bicikl, a planira početi trenirati hokej, jasno kada se za to stvore uvjeti. *Dužijanca* mu je, kako je rekao nešto poznato.

»Kad sam bio manji, oblačio sam se u nošnju i s roditeljima sam sudjelovao u povorcima«, kaže Andrija i objašnjava da je *Dužijanca* u stvari zahvala Bogu za kruh.

Andrija nam je otkrio i što voli, a što ne.

»Ne volim učiti, a volim raditi. Pomagati tati i ići na salaš kod uje i tamo raditi, voziti traktor, hraniti svinje, čistiti... To volim, a kad odrastem želim biti inženjer ili imati neku svoju firmu«, ispričao nam je mali bandaš koji je za ovu prigodu obukao novu nošnju, šivanu baš za njega.

»Uglavnom sam se sam obukao, jako malo mi je tata pomogao. Na sebi imam košulju, svileni prsluk, čakšire i čizme, a na glavi šešir«, pojasnio je Andrija koji se veselio jer je vidio i svoje prijatelje u nošnji.

Ema je učenica trećeg razreda OŠ *Miroslav Antić* na Paliću, također ima deset godina i pripada Paličkoj župi Blažene Djevice Marije, Kraljice svijeta. Na vjeronauk dolazi u katedralnu župu sv. Terezije Avilske, gdje je ove godine primila i sakrament prve svete pričesti. Ema se bavi umjetničkim klizanjem, a kako je rekla kada nema leda, onda trenira na rolerima ili ima vježbe kondicije i istezanja. Uz to, Ema voli i pjevati. Protekle dvije godine sudjelovala je na Smotri dječjih pjevača i zborova, a kako je rekla želja joj je jednoga dana nastupiti i na *Festivalu bunjevački pisama*, baš kao i njena mama **Lidija**, koja se, kao i otac **Slobodan**, bave glazbom.

Mala bandašica spada u rijetku ekipu djece koja vole ići u školu.

»Volim ići u školu, mada me ponekad iznervira zadaća jer provedem puno vremena radeći ju«, priča nam

Ema i odgovara na pitanje što bi voljela biti jednoga dana?

»Znam da se želim i dalje baviti umjetničkim klizanjem i da želim pjevati, a što ću biti kad odrastem, još uvijek ne znam. Imam još vremena«, pojasnila je.

Ema se do sada nije oblačila u nošnju, ali kako je rekla svidjelo joj se biti u nošnji.

»Bila sam obučena u *šling* (bijeli vez) i nije mi bilo teško, samo je bilo toplo. Sretna sam zbog ovoga i bilo mi je lijepo. S obzirom na to da sam bila u središtu pažnje imala sam tremu, ali sam je na kraju svladala. Nošnju smo posudili iz HKC *Bunjevačko kolo*, a mama mi je pomogla da se obučem«, kaže Ema i dodaje kako je ranijih godina dolazila gledati *Dužijancu* i da joj je povorka posebno lijepa, te da jedva čeka da se i ona može provozati karucama.

Malog bandaša i malu bandašicu moći ćete ponovno vidjeti na središnjoj proslavi *Dužijance 2022.*, (14. kolovoza) kada će biti pratnja bandašu **Dominiku Skenderoviću** i bandašici **Katarini Piuković**.

Ž. V.



Završna priredba u *Biseru*

Mališani iz vrtića *Marija Petković – Biser* završnom priredbom zaokružili su školsku godinu. Njih pet od jeseni će igrčke zamijeniti školskim priborom. No, uz bilježnice i domaće zadaće bit će tu još i vremena za igru i druženje.

Dio onoga što su naučili u vrtiću, mališani iz *Bisera* pokazali su roditeljima, bakama i didama 17. lipnja kada su s odgojiteljicama **Biljanom Mrđanov** i **Dejanom Balažević Rudić** priredili priredbu i oproštaj od vrtića. Uz veselu pjesmu, ples i recitiranje oprostili su se od vrtića, te pokazali kako su spremni za nova znanja.




Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Petra Vujković Lamić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 4. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram košarku

VOLIM: crtati

NE VOLIM: raditi domaću zadaću

U SLOBODNO VRIJEME: igram se na mobitelu

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: odgojiteljica



551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karađorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Hrvat, katolik iz Slavonske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojku iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobozdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem čl. 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O ODLUCI DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJA O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 28. 6. 2022. donešeno je rješenje pod brojem IV-08 / I-501-152 / 2022, kojim se utvrđuje da nije potrebno izrađivati elaborat o procjeni utjecaja na okoliš zahvata: Proizvodnja sredstava za ishranu bilja na k. p. br. 1031 K. O. Čantavir (45.9253217°, 19.7569071°), čiji je nositelj AGRARIA PERFECT DOO, Pála Pappa 35.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objave obavijesti u medijima. Tekst odluke u cijelosti možete preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-152-2022.pdf.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 4. 7. 2022.

- Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
- Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta



Astra Telekom

011 44 22 009

Bačić

Povijest hrvatskih rodova u Subotici prepuna je slučajeva koji izazivaju pažnju i koji čekaju svoje istraživače. To je svakako slučaj s rodoljubivom obitelji Bačić, koja je iznjedrila i malo poznatog slikara.

Pajo Bačić (1862. – 1920.)

Rođen je kao sin **Đure Bačića** i **Kolette Kovačić** 20. siječnja 1862. Po zanimanju je bio postolar, a glede vjersko-nacionalnog identiteta i životne filozofije, kršćanin-katolik, Hrvat i rodoljub. Dana 20. studenog 1882. je vjenčao u crkvi sv. Katarine na Ludašu Kristinu, kćerku **Jakova Mikovića** i **Ane Vuković**. Iz ovoga braka su rođeni 9. svibnja sinovi **Antun** i **Franjo**. Antun je postao slikar.

Pajo Bačić je stekao reputaciju, a i slavu, svojom požrtvovnošću za opće ciljeve naroda kojem je pripadao. Kada je 1902. segedinski Tiskovni sud pokrenuo parnicu protiv subotičkog **Nevena**, jedinog hrvatskog lista u Subotici, Pajo se dragovoljno žrtvovao da spase hrvatsku inteligenciju zatvorskih muka. Preuzeo je krivnju za inkriminirani članak i izdržao kaznu u Segedinu, koja je trajala godinu i pol. Ukratko, on je bio čovjek koji je imao za što živjeti i umrijeti.

Antun Bačić (1887. – 1977.)

Život i djelo ovog umjetnika nisu dostatno istraženi. Kratku biografiju i karakteristiku njegovog slikarstva postavio je povjesničar umjetnosti **Bela Duranci**. Ona se svakako može nadopuniti zanimljivim detaljima, koji se mogu pronaći u periodičnom tisku i drugim izvorima. Iz dostupnih izvora razvidno je kako je **Antun Bačić** svoj umjetnički talent otkrio još u osnovnoj školi, a već u srednjoj imao jasnu viziju svog budućeg poziva. Budući da su njegovi roditelji bili materijalno skromnog stanja, morao je posuditi novac od mecena kako bi se stigao do hrvatskog kulturnog centra Zagreba. Ondje se 1908. upisao u Višu školu za umjetnost i umjetni obrt. Profesori su mu među ostalima bili **R. Valdec**, **B. Čikoš Sesija** i **M. K. Crnčić**. Školovanje je nastavio 1911. na Akademiji likovne umjetnosti u Münchenu (Akademie der Bildenden Künste München).

Kao i mnoge ostvarene i neostvarene umjetnike njegovog vremena, siromaštvo ga je pratilo u stopu. Radi podmirivanja troškova života preslikavao je djela poznatih umjetnika. Nije zabilježeno je li završio svoje školovanje. U Suboticu se vratio 1912. iscrpljen i bolestan. Ondje je razvio slikarsku radionicu. Radio je portrete i preslike po narudžbi. Osim toga, okušao se i u fotografiji. Međutim, njegovu karijeru profesionalnog slikara prekinuo je Prvi

svjetski rat. Poput mnogih svojih suvrmenika, protiv svoje volje je unovačen i poslan na Istočno ratište.

Prvi svjetski rat

Ondje je 1917. pao u rusko zarobljeništvo. O njegovom povratku iz Rusije vjerojatno bi se mogla napisati životna priča koja bi oduzimala dah. Prvi svjetski rat je svakako jedan od najvažnijih konflikata u novijoj povijesti koji je imao veliki utjecaj na mnoge obitelji bačkih Hrvata. Paradoksalno, povjesničari mu nisu poklonili u tom smislu dovoljnu pažnju. Osim pojedinačnih životopisa, koji su mahom vezani uz pripadnike vlastite obitelji, drugih rezultata istraživanja na tom polju gotovo i nema, iako bi se mogli pisati romani i scenariji za filmove.

Poslije rata

Usporede li se slučajevi drugih obitelji i pojedinaca, može se s puno prava reći kako je Antun Bačić imao sreće. Uspio je vratiti se u Suboticu u jednom komadu. Sigurno je imao i što pripovijedati, ali budući da su mnogi njegovi suvremenici također proživjeli slično, njegova svjedočanstva o ratu su vjerojatno ostala nezapisana, što je svakako veliki gubitak za bačke Hrvate, jedne od najvećih žrtava ratova 20. stoljeća, ali i međuratnih i poslijeratnih totalitarnih režima.

U Subotici je Antun pokušao s **Gyulom Sássem** 1920. razviti privatnu slikarsku školu. Međutim, veliku konkurenciju su mu pravili ruski umjetnici, koji su uslijed građanskog rata u Rusiji počeli već 1920. pristizati u Suboticu. Jedan od njih, izvjesni **N. von Römer**, čak je razvio svoju školu i izlagao u Gradskoj najamnoj palači, koja je onda bila neka vrsta neslužbenog centra za ruske izbjeglice. Bela Duranci tvrdi da je Antunu »znanje okoštalo, kao i drugima iz tzv. izgubljene generacije subotičkih talenata«. Radi egzistencije, uposlio se kao činovnik Uprave državnih željeznica. Umirovljen je 1940. Uz redoviti posao, radio je po narudžbi portrete i preslike. Nije se pojavljivao mnogo u javnosti. Izlagao je na izložbi *Bački umjetnici* (Subotica, 8. – 18. listopada 1932.) u organizaciji Muzeja dr. **Joce Milekića**. Izgleda nije uspio ostvariti svoj dvadesetogodišnji san – stvoriti reprezentativno djelo slikarske umjetnosti svog naroda: *Dolazak bunjevačkih Hrvata*. »Ako mi to uspije bit će mi lako umrijeti«, govorio je Antun Bačić.

Bačićevi radovi se nalaze mahom u privatnom vlasništvu. Nešto eksponata čuva se u zavičajnoj zbirci Gradskog muzeja.

Darko Ivković, planinar

Osvajanje Hoher Prijakta (3.064 m) i Hochschobera (3.240 m)



U susret novome ljetu (17.-19. lipnja) šestočlana ekspedicija subotičkog PSK-a *Spartak* u sastavu: **Isabela i Csongor Besnyi, Ivana Trifunović, Boris Dašić, Darko Ivković i Vladimir Vujić**, a predvođena iskusnim vodičem **Alfredom Abrahamom** najduže kalendarske dane u godini provela je u Istočnom Tirolu. Cilj planinarske akcije bili su vrhovi Hoher Prijakt (3.064 m) i Hochschober (3.240 m) koji su uspješno osvojeni, a priču 's vrha' imamo od Darka Ivkovića, planinara i aktivnog klupskog člana.

»Obradovala me je mogućnost lijepe prilike da s dobrom i jakom ekipom odem i ispenjem neke od pozna-

tijih vrhova Istočnog Tirola. Hoher Prijakt i Hochschober su najviše visine u mojoj dosadašnjoj planinarskoj karijeri i prvi puta sam uspio stići preko 3.200 metara nadmorske visine. Tjelesno sam se dobro pripremio za ovaj zahtjevan pothvat, kombinirajući pješčenje, vožnju biciklom i igranje tenisa što se u konačnici pokazalo kao uspješna i dobra kombinacija stjecanja potrebne kondicije«, kaže naš sugovornik i nastavlja lijepu planinarsku storiju.

Uspón

Početak planinarske subotičke ekspedicije, pomalo neplanirano, započeo je nešto ranije od planirane visine 1.650 m, gdje je isprva trebalo ostaviti automobil. Zbog atmosferskih prilika parkirali su se 300 m niže kod jedne seoske farme i morali su, skupa sa svim stvarima i nužnom penjačkom opremom, ispenjati gotovo 1.000 m do planinarskog doma Hochschober hutte koji se nalazi na visini od 2.322 m. Ali ni ta nepredviđena okolnost nije mogla smesti dobro pripremljenu ekspediciju u ostvarivanju zacrtanih visinskih ciljeva. Prvog dana, po stizanju u Istočni Tirol, odmah je osvojen nešto niži vrh Hoher Prijakt (3.064 m), a sljedećeg dana, nakon noćnog odmora, krenulo se u osvajanje glavnoga cilja ekspedicije.

»Početak uspona (od planinarskog doma) bio je nešto laganiji sa zelenim padinama i planinskim potocima. Postupno, s višom visinom, nailazi tehnički zahtjevnija staza puna sitnih kamenčića (sipar) na kojoj se mora voditi računa o svakom koraku kako ne bi došlo do proklizavanja i ozbiljnih ozljeda. Konačno, posljednja dionica uspona bila je, posve normalno, i tehnički najzahtjevnija jer su u pitanju stijene s povreme-

Hallstatt

Posljednega dana planinarske akcije u Istočnom Tirolu subotička ekspedicija je posjetila gradić Hallstatt na istoimenom prekrasnom jezeru, gdje se nalazi i najstariji rudnik soli.

nim zaostalim snijegom na njima. Na ovom dijelu staze su postavljene sigurnosne sajle (konopi) koje pomažu planinarima prilikom penjanja. Ovdje sam morao biti maksimalno koncentriran i obazriv pri svakom pojedinom pokretu i koraku jer i najmanja pogreška i loša procjena može dovesti do potencijalnog proklizavanja a samim tim i daljnjih, neugodnijih posljedica. Na sreću, zahvaljujući prijašnjem iskustvu s prošlih akcija, sve je bilo u najboljem redu i uspjeli smo stići na vrh Hochschobera i impresivnu visinu od 3.240 metara. Osjećaj je neopisiv i to se jednostavno mora doživjeti. Tijekom pauze uživao sam u prekrasnoj panorami koja se pruža prema najvišem austrijskom vrhu Grossglockner, ali i planinskom masivu Dolomiti«, otkriva nam iz prve ruke Darko svoju zbilja fantastičnu avanturu.

Buduće akcije

Usponom na svoj do sada najviši vrh Darko Ivković je dokazao svoju planinarsku vještinu i spremnost da u budućnosti odgovori i na mnogo zahtjevnije penjačke akcije.

»Volio bih u narednom razdoblju posjetiti i popeti se na neke od vrhova u Švicarskoj, Francuskoj ili Italiji, a ono što je za sada izvjesno je konac kolovoza i planirana akcija uspona na najviši vrh Njemačke Zugspitze. Radujem se svakoj novoj ekspediciji i osvajanju planinskih vrhova, a za svaku akciju se marljivo tjelesno pripremam i nastojim još više unaprijediti svoju planinarsku vještinu«, kazao nam je na koncu ove lijepe sportsko-penjačke priče Darko Ivković.

D. P.



POGLED S TRIBINA

Cibona

Posljednjih dana se naveliko piše o pokušajima da se hrvatski košarkaški gigant *Cibona* spasi od opasnosti stečaja i klupskog potonuća. U pitanju su golemi novčani iznosi, klupski račun je već dugo blokiran i ukoliko se ne uspiju namaknuti potrebna sredstva, moglo bi doći do najgoreg scenarija. U nadi da se to neće dogoditi, a da će prijatelji *Cibone* uspjeti u spasilačkoj misiji, evo maloga podsjetnika (za one malo mlađe) o tome što KK *Cibona* znači za povijest hrvatske klupske košarke.

Preteča današnje *Cibone* je bio, isprva KK *Sloboda* koja je osnovana 24. travnja 1946. godine u Zagrebu. Potom je, u nekoliko sljedećih godina, klub mijenjao ime na (*Zagreb*, *Vihor*, *Polet*) da bi se 1950. godine fuzionirao u SD *Lokomotiva* i ponio to ime. *Lokosi* su uspješno djelovali sljedećih četvrt vijeka sve do 1975. godine kada se košarkaški klub izdvojio i ponio sponzorsko ime *Cibona* (prehrambeni koncern). Od toga trenutka počinje se pisati jedna od najljepših hrvatskih klupskih sportskih priča, koja traje sve do danas.

U nekadašnjoj zajedničkoj državi Jugoslaviji *Cibona* je tri puta osvajala naslov prvaka: 1981./82., 1983./84., 1984./85. uz osam naslova pobjednika Kupa (1968./69. kao *Lokomotiva*, 1979./80., 1980./81., 1981./82., 1982./83., 1984./85., 1985./86., 1987./88.

Od osamostaljenja Hrvatske *cibosi* su najtrofejnija momčad s impresivnih 20 naslova prvaka, a posljednji je osvojen 10. lipnja ove godine u finalnom susretu protiv *Zadra*.

Na međunarodnoj sceni »vukovi s Tuškanca« su dva puta pokorili Europu osvajajući naslov prvaka kontinenta: 1984./85., 1985./86.

Dva puta su slavili u natjecanju Kupa kupova: 1981./82., 1986./87., a jednom u Kupu Radivoja Koraća: 1972. godine.

U novijoj povijesti bili su osvajači Regionalne košarkaške ABA lige u sezoni 2013./14.

Za *Cibonu* su s uspjehom igrali mnogi najbolji hrvatski košarkaši: **Krešimir Ćosić**, **Dražen Petrović**, **Mihovil Nakić**, **Aleksandar Petrović**, **Andro Knego**, **Zoran Čutura**, **Damir Pavličević**, **Franjo Arapović**, **Dino Rađa** i mnogi drugi. Trener i idejni tvorac ove genijalne momčadi bio je najbolji hrvatski trener svih vremena **Mirko Novosel**.

D. P.

Narodne poslovice

- * Obrati pažnju na sitnice, krupne su to stvari!
- * Razmišljati je teško, zato većina ljudi sudi.
- * Kad prestaneš tražiti, sve ti dođe.

Vicevi, šale...

- Ljubavi, napravila sam ti omiljene kolače, da ti se ispričam što sam ti ogrebala auto.
- Što si uradila??
- Napravila ti kolače.
- Dragi, vidi, ona cura ima iste tajice kao ja!
- Vidi stvarno! Samo su na tvojima veći cvjetovi.

Mudrolije

- * Teško čovjeku koji izgubi mjeru – taj će čovjek zasigurno propasti.
- * Ako si izgubio nekoga zato što si bio ono što jesi, nisi izgubio ništa.
- * Ako nemaš što raditi, radi na sebi. Tu uvijek ima posla.

Vremeplov – iz naše arhive

Stipanova princeza 2010. Lemeš



Iz Ivković šora



Krenilo...

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi, av jestel vi vidli taj huncušađ od ove naše gospode? Ja niki dan naišo na plakat zakačit niki rajseglama a na njem piše, "Ječam sad 32 dinara". Sve sam se niki obrecnijo, pa ko velim nisam ja to dobro pročito, izvadijo naočale, brže bolje i natako na nos pa opet pročito... Ta jeste borme, kečili cinu, dok sam tako stojo sve ne virujuć, naišo moj pajdaš Đuro, "šta si se ti matori izbečijo, ta kečili neg šta da su kečili, a nisu zaboravili dignit cinu nafte, ovi što imadedu te kartice dobiju jeptinije al na nas male su borme zaboravili ku i uvik". Baš me sad čeljadi zanima kako ćedu iskugljicat sa žitom, očel i ono prvo se kodbajage malkoc podignit a onda lipo spast...? Ta kod nas sve ide naopako, na priliku ja očo kupit malko ogriva za zimu da se to malo novaca ne razide, idem od drvare do drvare svudank brda drva a kad pitaš ondak vele, "hu taka je gužva, ta čeka se i po dva miseca, velika je navala pa smo morali poskupit, ta sad je već digdi i prišlo sto jevra". Ne znadem čeljadi šta se trevlja i jel kogod i trevijo u sridu, al nevdim baš da protrčavaje kamiončići kroz selo, a lane i prešnji godina jedan za drugim jurijo. A to mene baš i ne briga, lipo ćemo ja i ovi moji pajdaši opraviti koaliciju pa na njivu na jesen skupljat čutke, šprelja fala bogu imade i hasnirani i ne hasnirani, pa kad ti lipo zađeš Ivković šorom, nakupiš čutaka zadosta nema zime, mani ovog modernisanja, jedared nemade struje, drukput nema gasa, pa nema uglja, potrle se mašine u rudnikima, a čutaka i ljuskure uvik imade, netriba se ni mučit propaljivat, što su većma u ruskulji to bolje gore, kažem ja vama odavno da je čutka naša bukovina a vi ne virujete. Veli mi baš Joso da je on sasvim spreman za tu akciju, sve je guraviji kaže pa se neće ni morat saginjat skupljat, doduše nisam ni ja baš bolji, ja se pedig sagnem al je muka se uspravit, no nemojte se sekirat, neću još u penziju, neda ova sadašnja narodna vlast, kažedu da se mora ić samo naprid, napridovat a ne triba mislit o penziji, ta lipče je da državi i njezinim vođama ostane to što je godinama uplaćivano, vako ode čovik u penziju pa će još izhasnirat te novce.. Baš niki dan je divanjeno da ćedu još i dizat te godine, al pak, tako nam i triba. Doduše sitijo sam se ja pad kad sam vaki nikaki da se probam dokopat te invalicke, al to triba borme jedan rakado kojikaki papira od doktora, pa još i na taj rakaš malo hm hm hm... Biće kako bude, neg čeljadi rešijo sam se ja latit zemlje, od zemlje smo postali u zemlju ćemo se i pritvorit pa ću ja sad lipo kupit kaki traktorčić s otpada, malkoc ga izopravljat pa sam radit to malo zemlje, dok je nek je, dobro je moj dida Grgo kazo, "uzdaj se u se i u svoje kljuse" a ja ga se sad sitijo poslušat. Neg idem dalje radit po avliji, dračinjak sam imo al sam ga popilo i položijo, sad iz zaostanuti žila raste dračov zaperak ko vrag, po dana triba lupat sikiricom, niko ga se rešit, ajd zbogom dok se ponovo ne sitim čega sa salaša šta bi vam mogo ispri повідat.

Rič po rič

Kaparaši

Piše: Željko Šeremešić

Evo, Petrovo će a nismo se ni okrenili. U svitu mira nigdi, tamo još avioni letu misto vrabaca i golubova a topovi gruvu misto grmljavine, bombe spadnu s neba misto kiše a fala Bogu dragomu kod nas vala još mir. Al eto naspram tog lošoga ima i lipoga. Eto, jutroske javlja ova moja da unuk Marin dolazi. Tomu se više i ne čudim. Mal-mal.... i ne okrenem se a on evo ga opet došo sa tog trulog Zapada. Kaže, žena rad posla dolazi a ja se čudim kako on vamo ima poslova kad mu posov u Minkenu. I tako, čekam ja njegov. Lip dan, metnio astal ispod ora u ladovinu, vino metnio da se ladi i čekam, čekam. Ko u zo čas kad čekaš odviše šta god to ne mož dočekat. Već pridveče, študiram idem keru u zadnji dvor odnet friške vode, maknem se kad čujem Marinov glas iz pridnjeg dvora. Majka ga grli, ljubi, viša se na njega. Sto put sam joj reko da već pritriva da j' Marin naraso i da cure triba da se višu na njega a ni babe al ona nikako da sluša. I tako i ja došo na red. Zaboraveć šta sam njoj svitovo i ja ga zagrlim, izljubim, vala više neg majka. Ništa već otrčem do podruma donesem ladanog vina i sodu, natočim i oma u divan. Kaže Marin da j' došo rad posla, da su ga poslali sa tog trulog Zapada da vamo održi nikaki divan, što danas kažu pridavanje jel seminar i da potli odabere one kadre i sposobne pa je odvede ako budu tili radit na taj trulli Zapad. I to, kako kaže, može doć nji koliko oš i to za dobre novce radit. Au, študiram se pa ću mu onako svaj iznenadit: »Pa, Marne, ti si onda sad došo vamo ko nikaki kaparaš?«. E on će ko iz puške: »Jest, dida, jest, baš tako. Ja sam ti sade ko nikaki kaparaš, sam moderni kaparaš. Ja sade tražim kompjuteraše, indžerire. Ja ti, dida moj, tražim što bi moderno rekli vrhunske stručnjake. Jest da moru znat stranski divanit, nemački i engleski. No, ako ne znu i to će je naučit, sam ako budu tili«. E, ovo mi baš ražalostilo. Sítio sam se kako su mi dada i majka divanili kako su bili nadničari. Kako su je kaparaši kupili pa vodili tuđu zemlju radit. Išlo se tu bliže mistu, po ataru Sombora, Apatina al bome često se išlo i do Srema, Slavonije i Baranje. Kad se išlo dalje, onda se ostajalo i po misec dana. Dobijali su di će spavat a ako su bili sritni dobijali su i za jist. Sami sebe su kuvali, sami se ličili. Ako su bili bliže selu, onda su se subotom vraćalli a nediljom naveče već išli natrag. Tu j' kaparaš omastio brkove, a nadničari su u to vrime bili sritni da možu digod zaradit. Bome, bila su to teška vrime, Baš sam se ražalostio, baš, pa ću: »E, moj Marne, pa prija sto godina bilo kaparaša, išlo se radit tuđe a evo sade ko da ni prošo jedan vik ope čeljad ide drugima radit, E, jest da ni isto već mal drugojačije, al ope čeljad moru it radit digod jel vamo il nema posla, jel je podništio platit, jel triba radit od jutra do sutra, jel moraš bit odviše dobar pa još u vlast unić«. »E, viš, dida, ovo j' danaske sasvim drugojačije: dobiješ stan, oma možeš kupit limuzinu, možeš u poslu it naprid ako si vridan. Pa ti još i ženu zaposlu, dicma sve platu. Danaske ti, dida, ima i dobri kaparaša.« Eto šta je ovo novo vrime, mislim se, pa ću: »Jeste, jeste, drago dite moje, no kadgod su se čeljad vraćala sa kaparašima kući a sade kako vidim čeljad odlazu pa se ne vraću. I tebe je nikaki kaparaš odveo koliko se sićam a sade si ti posto kaparaš«.

U NEKOLIKO SLIKA

Mala matura – OŠ Matko Vuković



Susret djece i mladih

Čikerijada ponovno okupila mlade

Ranim jutrom u subotu 25. lipnja (u 7.30) ispred župe Uskrsnuća Isusova krenula je biciklistička kolona mladih vjernika koji su predvođeni vlč. **Vinkom Cvi-jinom** krenuli put Čikerije. Nakon pauze od 10 godina, djeca i mladi su se ponovno okupili na Čikerijadi. Zasluga je to vlč. **Tomislava Vojnića Mijatova** i vlč. **Vinka Cvijina** koji su imali za cilj oživjeti uspomenu iz dana njihove mladosti, ali i dana kada se na Čikeriji okupljalo oko križa, koji također ima svoju bogatu povijest.

»Čikerijada je služila kao odličan povod za okupljanje mladeži, druženje, igru, molitvu i duhovnost. Prvu Čikerijadu organizirao je vlč. **Marinko Stantić** 2000. godine, a prije ovogodišnje, 2012. je bila posljednja godina u kojoj se Čikerijada organizirala. Geslo ovogodišnjeg susreta bilo je 'Dođi i vidi' (Iv 1, 46).«, rekao je vlč. Vinko Cvijin.

Kao što i priliči, susret mladih započet je misnim slavljem koje je predvodio vlč. **Nebojša Stipić**. Srdačnu potporu u organizaciji pružili su mještani Mirgeša, Čikerije i Tavankuta koji su podržali zamisli dvojice mladih svećenika o ponovnom aktiviranju ove manifestacije.

»Među brojnim sponzorima koji su financijski poduprli ovaj naš skup su stanovnici Mirgeša, Čikerije, Tavankuta, posebno ću napomenuti obitelj **Mirka Tumbasa**, firmu **ZRG Saše Vojnića Hajduka**, Dobrovoljno vatrogasno društvo Tavankut, **Venera Bike** koji je pružao tehničku potporu u smislu eventualnih servisiranja na putu, firmu **IT Dora**, **ZZ Vočko**, **Branka Margetića** i policiju koja je osiguravala naše sudionike«, naglasio je vlč. Tomislav Vojnić Mijatov.

Potporu organizaciji je pružilo i Povjerenstvo za pastoral mladih Subotičke biskupije.

Iako je sudionike Čikerijade tijekom ručka iznenadio pljusak kiše praćen gradom, nakon samo nekoliko minuta djeca su se vratila sportskim aktivnostima i iskoristila novonastalu situaciju kako bi dodatno pojačali zabavu. Ništa nije moglo spriječiti uživanje na Čikerijadi, što samo dodatno ohrabruje i najavljuje da će se sljedeće godine povećati broj sudionika kojih je i ove godine bili preko stotinu.

Ivan Ušumović



Dužijanica 2022. – predstojeći programi

Radionica pravljenja tarane, šesta po redu, održana je 28. lipnja na Etno salašu u Đurđinu. I ove godine je **Marija Kujundžić** okupila žene iz Đurđina koje su se rado odazvale ovome poslu. »Radionica pravljenja tarane je višestruko dobro, kako za samu manifestaciju *Takmičenje risara*, tako i za žene iz Đurđina koje nemaju puno društvenih aktivnosti, da se na ovaj način uključe i afirmiraju, jer vidimo da one to zdušno rade. Rado se



odazivaju ovome i to nam je osobito drago«, kaže direktor UBH **Dužijanica Marinko Piuković**. Na ovoj radionici se napravi između 20 i 30 kg tarane, koju je potrebno još nekoliko dana sušiti, a tu obvezu je na sebe preuzela Marija Kujundžić. Sva tarana, uz domaću *divenicu*, koja je također autentičan proizvod napravljen na *Risarskom disnotoru*, se iskoristi na manifestaciji *Takmičenje risara*. Na ovoj radionici se tarana pravi na dva stara načina, a to je zakuhavanjem tijesta, koje se formira u *jupike* i tako se prosije kroz *protak* (rešeto), a drugi način je da se umu-

ćena jaja postupno sipaju u brašno, te trljajući dlanom o dlan nastaju grudvice – odnosno tarana. Piuković je naglasio da je smisao ovih radionica prezentirati pravljenje tarane, naučiti mlade ovome poslu, te u isto vrijeme i pružiti ženama mogućnosti da pokažu što znaju.

Istoga dana razmjerene su parcele za spomenuto natjecanje, a održana je i radionica košenja i *rukovetanja*, koju je predvodio najbolji risar **Stipan Kujundžić**. Na ovoj radionici prisustvovala su dva para mladih risara, koji su iskazali želju naučiti ovaj posao, te se uključiti u ovo natjecanje.

Nedjelja, 3. srpnja – *Dužijanica* u Bajmaku – crkva sv. Petra i Pavla apostola, 10 sati

Subota, 9. srpnja – *Takmičenje risara* – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu, 6,30 sati

Nedjelja, 10. srpnja – *Dužijanica* u Žedniku – crkva sv. Marka Evanđelista, 10 sati

Subota, 16. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu, 18 sati

Nedjelja, 17. srpnja – *Dužijanica* u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova, 10,30 sati

Petak, 22. srpnja – *Dužijanica* u Novom Sadu – Akademija i otvorenje izložbe, Spomen kuća bana Jelačića, Petrovaradin, 19 sati.

Subota, 23. srpnja – *Dužijanica* u Novom Sadu – koncert folklornih skupina, središnji gradski trg, Novi Sad, 20 sati

Nedjelja, 24. srpnja – *Dužijanica* u Novom Sadu – svečano euharistijsko slavlje, crkva Imena Marijinog, Novi Sad, 10 sati

– svečana povorka kroz grad – predaja kruha gradonačelniku, središnji gradski trg, Novi Sad, 10.30 sati.

Ž. V.

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a **Vladimir Nazor** iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Priskakanje vatre

»Moć« vatre ivanjske

Priskakanje vatre uoči sv. Ivana Krstitelja, u narodu zvanog Ivana Cvitnjaka, i ove godine okupilo je na nekoliko lokacija ljubitelje običaja i tradicije. Postoje brojna vjerovanja i tumačenja kada je u pitanju *priskakanje vatre* te tako prema zapisu **Alojzija Stantića** ljudi su vjerovali da će ih ivanjska vatra štititi od groma, leda i vatre. Jedno od tumačenja je da će onaj koji bar tri puta *priskoči vatru* biti lijep i zdrav. Također, postoji adet (običaj) je da se gar (pepeo) od ivanjske vatre pospe po njivi kako bi ju sačuvao od vremenskih nepogoda.

U organizaciji UBH *Dužijanica* 23. lipnja, večer uoči sv. Ivana Cvitnjaka, u dvorištu pored crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu *priskakala* se vatra.

»Osobito me raduje da se svake godine u ovaj program uključuje sve više mladih obitelji i djece. Stariji ljudi se ovog običaja sjećaju još kada se vatra *priskakala* po salašima, a mladima i djeci je ovo nešto novo. Djeca su uživala u ovome, što nas kao organizatore osobito raduje«, kaže direktor UBH *Dužijanica* **Marinko Piuković**.

Ove godine na *priskakanju vatre* nastupila je starija dječja skupina HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, a u *priskakanje* su se uključili i mladi i stari posjetitelji.

Osim *priskakanja vatre*, običaj je i da djevojke jedna drugoj ispletu vijenac za glavu od ivanjskog cvijeća, koji bi kasnije bacale na krov kuće ili salaša, pa i duda, ili ga objesile na zid kod ulaznih vrata kuće gdje bi visio do drugog Cvitnjaka, da sačuva kuću od groma ili vatre.

I ovdje postoji tumačenje da ako se vijenac zadrži na drvetu (dudu) da će se ta cura uskoro udati, ali ukoliko iz prvog bacanja vijenac padne na zemlju cura se neće udati za prvog momka.

Isti običaj se čuva i u Tavankutu, gdje se ispred Etno salaša *Balažević*, u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, također *priskakala* vatra, ali na sam blagdan Ivana Cvitnjaka, 24. lipnja.

Mladi obučeni u bunjevačku nošnju, ne samo da su *priskakali vatru*, nego su i zaigrali bunjevačke igre.

Prvi puta mještani Gradine (Sombor) spontano su se okupili u svom kraju 23. lipnja i oživjeli na ovoj lokaciji pomalo zaboravljeni običaj. Vidjevši vatru, mještani su se spontano priključivali, *priskakali vatru*, te u zajedništvu i razgovoru proveli večer.

Ž. V.



5+Plus**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD**GODIŠNJE****Osiguranje
drugačije od svih**

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJEwww.mips.rs
011/ 715 23 00**RADIO MARIJA**

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

**JKP POGREBNO**

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

ZA VJETNO ZA VIČAJNI DAN

**VAJSKA,
2. VII. 2022.**
župa sv. Jurja

17 sati – Sveta misa s procesijom

Misno slavlje predvodi vlč. Vinko Cvijin,
župnik župe Isusova Uskrsnuća iz Subotice

18.30 sati - Kulturni program

U programu sudjeluju:

- dječja dramsko-folklorna skupina „Antun Sorgg“ Vajska
- Emilija i Valetina Kovačev iz Bođana
- KUD „Vesela Šokadija“ iz Gundinaca (Hrvatska)
- HKPD „Matija Gubec“ Tavankut

